

A photograph of three young women in a city street. The woman on the left is smiling broadly, wearing a blue jacket. The woman in the center is looking towards the right, wearing a blue sweater and a colorful patterned scarf. The woman on the right is partially visible, also smiling. The background is a blurred city street with buildings and signs.

UNDERSØGELSE AF UNGES SYN PÅ FREMMEDSPROG I REGION MIDTJYLLAND

DET REGIONALE SPROGUDVALG, RÅDET FOR FREMTIDENS KOMPETENCER
REGION MIDTJYLLAND

RAPPORT
APRIL 2020

WWW.RAMBOLL.COM

RAMBOLL

INDHOLD

1.	Resumé	2
2.	Indledning	4
2.1	Baggrund og formål	4
2.2	Metode og datagrundlag	4
2.3	Læsevejledning af rapporten	6
3.	Tilvalg og fravalg af fremmedsprog	7
3.1	Muligheder for valg af fremmedsprog på ungdomsuddannelserne og i grundskolen	7
3.2	Brobygning, grundskolen og grundforløbets betydning	8
3.3	Faktorer for valg af fremmedsprog på ungdomsuddannelserne	10
3.4	Faktorer for valg af fremmedsprog i grundskolen	13
4.	Unge syn på fremmedsprog	15
4.1	Relevansen af fremmedsprog for elever på ungdomsuddannelserne	15
4.2	Relevansen af fremmedsprog for elever i grundskolen	19
5.	Motivation for fremmedsprog	23
5.1	Motivation for fremmedsprog blandt elever på ungdomsuddannelserne	23
5.2	Motivation for fremmedsprog blandt elever i grundskolen	26
6.	Undervisningens indhold	29
6.1	Undervisningen i fremmedsprog på ungdomsuddannelserne	29
6.2	Undervisningen i fremmedsprog i grundskolen	33
7.	Centrale opmærksomhedspunkter	37

1. RESUMÉ

I denne rapport præsenterer Rambøll Management Consulting (herefter Rambøll) resultaterne af en undersøgelse og analyse af unges syn på fremmedsprog, gennemført i perioden fra januar 2020 til marts 2020 i Region Midtjylland. Undersøgelsen er gennemført på opdrag fra Det Regionale Sprogudvalg under Rådet for Fremtidens Kompetencer i Region Midtjylland. Rapportens formål er at afdække, hvilke faktorer der påvirker henholdsvis tilvalg og fravalg af fremmedsprog i grundskolen og på ungdomsuddannelser. Dertil skal rapporten afdække de unges syn på og motivation for at lære og dygtiggøre sig i fremmedsprog samt overvejelser om fremmedsprog i forhold til jobmuligheder og generel anvendelse.

Undersøgelsen bygger på både kvantitative og kvalitative data fra unge i Region Midtjylland. De kvantitative data er indsamlet gennem en spørgeskemaundersøgelse til henholdsvis elever på en grundskole og elever på to ungdomsuddannelser (STX og HHX). Samlet har 895 elever svaret på undersøgelsen. Det kvalitative datagrundlag består af otte dybdegående gruppeinterview med elever på to grundskoler og to ungdomsuddannelser samt fire kvalitative interview med en sprogsvarlig lærer fra hver skole. Samlet bygger undersøgelsen på data fra elever og fagpersoner på fire skoler i regionen. Det betyder, at resultaterne ikke er repræsentative for alle unge i Region Midtjylland, da der er mange grupper af unge, der ikke indgår i undersøgelsen. Resultaterne i denne rapport er derfor udelukkende indikationer på unges syn på fremmedsprog med udgangspunkt i de fire skoler, der har deltaget.

Den resterende del af resuméet præsenterer undersøgelsens hovedpointer, inddelt i fire afsnit, der følger rapportens struktur.

Tilvalg og fravalg af fremmedsprog

En fjerdedel af eleverne på ungdomsuddannelserne oplever ikke at have mulighed for at få de fremmedsprog, de helst ville have haft. I de fleste tilfælde skyldes det, at skolen ikke udbød dette fremmedsprog, eller at hold ikke blev oprettet pga. for få tilmeldte. Det er særligt fremmedsprog på A-niveau, eleverne ikke fik mulighed for at vælge. De fag, som flest gerne ville have haft, var Italiensk A, Engelsk A, Spansk A og Arabisk A. Blandt eleverne på grundskolen, hvor det ikke var muligt at vælge fransk, er det knap halvdelen af eleverne, der gerne ville have haft muligheden for at vælge fransk.

En stor andel af eleverne på både grundskole og ungdomsuddannelse tilkendegiver, at de vælger fremmedsprog ud fra deres interesse for sproget. På ungdomsuddannelserne er der næstflest, der vælger fremmedsprog ud fra deres fremtidige muligheder for videregående uddannelse. Dertil er der en relativ stor andel, ca. en femtedel af eleverne, på ungdomsuddannelserne, der vælger fremmedsprog ud fra, at det fylder så lidt som muligt i deres studieretning.

Fra de kvalitative resultater findes, at forældre og søskende generelt har stor indflydelse på elevernes valg af fremmedsprog, både i grundskolen og på ungdomsuddannelser. Herunder er det vigtigt for grundskoleeleverne, at de kan få hjælp hjemmefra til det fremmedsprog, de vælger. Endelig er valg af fremmedsprog for nogle elever på ungdomsuddannelserne mere et aktivt fravalg af andre fag end et egentlig tilvalg af det pågældende fremmedsprog.

Unge syn på fremmedsprog

Engelskundervisningen opleves generelt som mere relevant end de øvrige fremmedsprog blandt elever i både grundskolen og på ungdomsuddannelserne. Engelsk opleves i høj grad at have relevans i forhold til elevernes hverdag, hvorimod fransk, spansk og kinesisk i højere grad opleves at have relevans i forhold til kulturforståelse. Eleverne i tysk oplever generelt lav relevans på alle

parametre. I forhold til elevernes fremtidige uddannelse og job vurderer en væsentlig større andel af eleverne, at undervisningen i engelsk er relevant, sammenlignet med deres øvrige fremmedsprog. Dette understøttes af fundene i de kvalitative data. Eleverne på ungdomsuddannelserne vurderer, at fremmedsprog generelt er relevant for at udvide deres horisont og få en bedre forståelse af verden, hvilket i mindre grad gælder for grundskoleeleverne. Dette bekræftes både i det kvalitative og kvantitative datamateriale.

Motivation for fremmedsprog

Eleverne oplever generelt at være motiveret for at lære fremmedsprog, herunder særligt at det er vigtigt for eleverne at klare sig godt i de forskellige fremmedsprog. Dog er engelsk entydigt det fremmedsprog, som eleverne er mest motiveret for at lære i både grundskolen og på ungdomsuddannelserne. Det er dog tæt forfulgt af spansk, fransk og kinesisk på ungdomsuddannelserne. En væsentlig mindre andel af eleverne er til gengæld motiveret for at lære tysk i både grundskolen og på ungdomsuddannelserne.

På tværs af ungdomsuddannelserne og grundskolen er drengene generelt mere motiveret for engelsk end pigerne. Når det kommer til de øvrige fremmedsprog, er det pigerne, der har den største motivation. Det gælder særligt for spansk på ungdomsuddannelserne, men også for tysk i grundskolen. Drengenes motivation for tysk falder dog først i 13-14-årsalderen i forhold til pigerne. Indtil da, er der ingen forskel.

I de kvalitative resultater finder vi yderligere, at meningsskabelse og vished om, hvad sprogene kan bruges til, er vigtige katalysatorer for motivation. Dertil er varieret undervisning og progression i elevernes læreprocesser med til at fremme elevernes lyst til og motivation for at lære fremmedsprog.

Undervisningens indhold

Eleverne i både grundskolen og på ungdomsuddannelserne oplever på tværs af fagene, at der ofte foregår 'klassiske' pædagogisk-didaktiske aktiviteter, som giver eleverne mulighed for at øve centrale færdigheder som at læse, skrive, lytte, tale og samtale. Aktiviteter, der giver eleverne mulighed for at diskutere og reflektere, forekommer derimod – ifølge eleverne – ikke særlig ofte. Ligeledes oplever relativt få elever, at undervisningen ofte eller altid indeholder aktiviteter, der orienterer sig mod fagets anvendelse i hverdagen og fremadrettet i forhold til job og uddannelse. Dette gælder både for grundskolen og ungdomsuddannelserne.

Generelt er der ensartede tendenser i forhold til aktiviteter i undervisningen på tværs af alle fagene. Dog er der også visse forskelle. Her kan det bemærkes at:

- I tysk, spansk og fransk oplever eleverne i væsentlig højere grad at arbejde med grammatik end i engelsk og kinesisk.
- I tysk ser man i højere grad film og hører musik end i de øvrige fag, særligt i grundskolen.
- I kinesisk arbejder man oftere med samfundsrelevante emner samt diskuterer brugen af faget end i de øvrige fag.

En høj grad af mundtlighed og mulighed for at fejle, er desuden centrale karakteristika for god undervisning på både ungdomsuddannelserne og i grundskolen.

I rapportens afsluttende kapitel findes en række centrale opmærksomhedspunkter, som er udarbejdet med afsæt i analysens resultater, og som kan give anledning til drøftelser for fremtidige tiltag.

2. INDLEDNING

I denne rapport præsenterer Rambøll Management Consulting (herefter Rambøll) resultaterne af en undersøgelse og analyse af unges syn på fremmedsprog, gennemført i perioden fra januar 2020 til marts 2020 i Region Midtjylland. Undersøgelsen er gennemført på opdrag fra sprogudvalget under Rådet for Fremtidens kompetencer i Region Midtjylland.

2.1 Baggrund og formål

Regionsrådet i Region Midtjylland nedsatte i 2018 Rådet for Fremtidens Kompetencer¹. Rådet rådgiver regionsrådet på spørgsmål om ungdomsuddannelser og fremtidens kompetencer.

Af denne grund blev der i forsommeren 2019 nedsat et regionalt sprogudvalg med det formål at udarbejde forslag til, hvordan fremmedsprog kan styrkes i regionen. Formålet med nærværende undersøgelse er dermed at bidrage med et vidensgrundlag til dette arbejde. Hvis fremtidens arbejdskraft skal have kompetencer og viden inden for fremmedsprog, er det vigtigt, at de unge der vælger fremmedsprog, kan se relevansen af og har motivationen for at lære fremmedsprog. De unges perspektiver udgør derfor omdrejningspunktet for denne undersøgelse.

Rapportens formål er på denne baggrund at afdække:

- ... hvilke faktorer der påvirker henholdsvis tilvalg og fravalg af fremmedsprog i grundskoler og på ungdomsuddannelser.
- ... unges syn på fremmedsprog.
- ... unges overvejelser om fremmedsprog i forhold til jobmuligheder og generel anvendelse.
- ... unges motivation for at lære og dygtiggøre sig inden for fremmedsprog.

2.2 Metode og datagrundlag

Rapporten bygger på både kvantitative data, indsamlet gennem en spørgeskemaundersøgelse, samt kvalitative data, der er indsamlet gennem fire casebesøg på henholdsvis to grundskoler og to ungdomsuddannelser. Figuren herunder giver et samlet overblik over datakilderne i projektet, som beskrives efterfølgende.

Figur 2-1 Undersøgelsens dataindsamlingsaktiviteter

Det kvantitative datagrundlag bygger på to spørgeskemaundersøgelser blandt samtlige elever i 5.-9. klasse på en grundskole og eleverne på to ungdomsuddannelser (STX og HHX). Spørgerammen er udarbejdet med afsæt i tidligere testede spørgerammer fra undersøgelser, Rambøll har gennemført af naturfag i grundskolen samt om gymnasiereformen². De tidligere testede spørger-

¹ <https://www.rm.dk/regional-udvikling/fremtidssikrede-uddannelser-og-kompetenceloft/radet-for-fremtidens-kompetencer/>

² Se følgeforskningen af gymnasiereformen her: <https://emu.dk/stx/forskning-og-viden/kompetenceudvikling/gymnasiereformen-folgeforskningsprogram-3-delrapport> og følgeforskningen af naturfag her: <https://www.uvm.dk/publikationer/folkeskolen/2018-indfoerelse-af-den-ny-faelles-proeve-i-fysik-kemi--biologi-og-geografi>

ammer omhandler elevernes motivation og oplevelse af relevans og mestring, og de er udarbejdet til forskellige alderstrin³. Spørgeskemaundersøgelsen er indsamlet gennem en elektronisk platform. Samlet har 895 elever svaret på undersøgelsen, og de fordeler sig på tre forskellige skoler. Eleverne er blevet spurgt ind til minimum ét fremmedsprog og i de fleste tilfælde to fremmedsprog. Figuren herunder viser antallet af svar i undersøgelsen, fordelt efter de forskellige fremmedsprog.

Figur 2-2 Oversigt over datagrundlaget i spørgeskemaundersøgelsen

	Antal skoler	Sprogfag	Antal svar for hvert fag	Samlet antal svar
Grundskole 5.-9.kl.	1	Engelsk	342 elever	342 elever ^{a)}
		Tysk ^{c)}	334 elever	
Ungdomsuddannelser	2	Engelsk	374 elever	553 elever ^{b)}
		Tysk	225 elever	
		Fransk	94 elever	
		Spansk	220 elever	
		Kinesisk	37 elever	

Note: a) Andelen af eleverne i grundskolen, der har svaret på spørgeskemaet, vurderes at være meget høj. Cirka 80 pct. af de relevante elever på skolen har gennemført undersøgelsen. Se uddybning i metodebilaget. b) På ungdomsuddannelserne er andelen af elever, der har deltaget og svaret på spørgeskemaet relativt lav, mellem 20-30 pct. Se metodebilaget for uddybning af dækningsgraden. c) Der er gennemført spørgeskemaundersøgelse på en folkeskole, der udelukkende udbød tysk som 2. fremmedsprog. Der blev ikke gennemført spørgeskemaundersøgelse på den anden folkeskole i undersøgelsen, som i tillæg til tysk har fransk som 2. fremmedsprog, hvilket skyldes en forkortet dataindsamlingsperiode. Der er derfor ikke resultater fra elever i grundskolen med fransk som 2. fremmedsprog.

Det kvalitative datagrundlag består af otte dybdegående gruppeinterview med elever på to grundskoler og to ungdomsuddannelser samt fire kvalitative interview med en sprogansvarlig lærer fra hver skole. Der er gennemført to gruppeinterview på hver skole, med inddragelse af fire til seks elever i hver session. Samlet indgår der derfor 41 elever i det kvalitative data, henholdsvis 20 elever fra 5.-9. klasse og 21 elever fra 1.-3.g på ungdomsuddannelserne. Alle gruppeinterview havde et workshopbaseret format med anvendelse af visuelle og interaktive elementer, hvor eleverne gennem en række øvelser bl.a. blev bedt om at reflektere over en række udsagn om deres motivation for at lære fremmedsprog og den oplevede relevans deraf. Eleverne reflekterede som udgangspunkt individuelt, efterfulgt af en fælles drøftelse og faciliteret dialog.

Det er væsentligt at fremhæve, at de involverede elever på såvel grundskoler som ungdomsuddannelser var valgt af skolerne selv, og at disse elever alle var overvejende positivt indstillet over for fremmedsprog. De kvalitative analyser vil derfor være præget heraf, selv om der blandt de involverede elever også var enkelte, der ikke oplevede at være specielt motiveret for at lære fremmedsprog.

Den kvalitative empiri understøtter og nuancerer de kvantitative analyser, hvorfor kvalitative analytiske pointer er integreret i de forskellige afsnit med henblik på at skabe en dybere og mere nuanceret forståelse af elevernes syn på og motivation for fremmedsprog. De kvalitative analyseinput er integreret løbende i form af prosatekst og citater. Et enkelt analyseafsnit er baseret udelukkende på de kvalitative data (afsnit 3.3).

Undervejs i analysen af det kvalitative materiale anvender vi formuleringer såsom 'flere elever' eller 'nogle elever' mv. på standardiseret vis. Skemaet nedenfor illustrerer vores definitioner af kvantitet i den sammenhæng.

Figur 2-3 Definition af kvantitet i den kvalitative analyse

Formulering	Antal elever
Størstedelen	> 15
Mange	12-15

³ Docent Line Møller Daugaard, VIA University College, og centerleder Hanne Wachter Kjærgaard, Det Nationale Center for Fremmedsprog, er kommet med faglige input til begge spørgerammer.

Formulering	Antal elever
En del	9-12
Flere	6-9
Nogle	3-6
Enkelte	1-3

Som beskrevet, er undersøgelsens datagrundlag indsamlet på fire skoler i Region Midtjylland. Det betyder, at resultaterne ikke er repræsentative for alle unge i Region Midtjylland. Undersøgelsen bygger med andre ord på udsagn fra elever fra STX, HHX samt folkeskoler i grundskolen.

Geografisk er skolerne placeret i midten og den østlige del af regionen. For alle fire skoler gælder det, at der er tale om relativt store skoler med mange elever. Dermed er der store dele af regionens unge, som ikke er repræsenteret i undersøgelsen, herunder unge på erhvervsskolerne, HF eller unge uden for ungdomsuddannelserne, samt elever fra private grundskoler, efterskoler eller specialskoler. Dertil er unge, bosat i den vestlige eller nordlige del af regionen, ikke repræsenteret og heller ikke elever på små skoler. Resultaterne i denne rapport er derfor udelukkende indikationer på unges syn på fremmedsprog med udgangspunkt i de fire skoler, der har deltaget.

2.3 Læsevejledning af rapporten

I rapporten vil der først være fokus på de unges tilvalg og fravalg af fremmedsprog, herunder hvilke faktorer der har betydning for disse valg (**kapitel 3**).

Herefter vil rapporten sætte fokus på undersøgelsens kerne og belyse de unges syn på fremmedsprog (**kapitel 4**). Kapitlet omhandler elevernes overordnede syn på de enkelte fremmedsprog, og hvilken relevans de oplever fagene har. I **kapitel 5** går analysen tættere på de unge og deres hverdag i forhold til fremmedsprog. Kapitlet sætter således fokus på de unges motivation for at lære og dygtiggøre sig i de enkelte fremmedsprog. **Kapitel 6** har fokus på selve undervisningen, og hvad undervisningen i fremmedsprog indeholder. Kapitlet har derfor til formål at vise forskellene mellem de forskellige fag og mulighederne inden for undervisningen.

Afsluttende indeholder **kapitel 7** en række opmærksomhedspunkter i forhold til at styrke unges interesse for fremmedsprog.

Rapportens kapitler er bygget op efter en ensartet struktur. Alle kapitler indledes med en opsamling af kapitlets hovedpointer. Derefter sættes der fokus på resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen blandt eleverne på ungdomsuddannelserne, da disse elever har haft flest muligheder for at træffe valg om fremmedsprog i forhold til elever i grundskolen. Resultaterne holdes undervejs op imod de kvalitative data, der er indsamlet i projektet. Herefter præsenteres resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen blandt grundskoleeleverne, som løbende holdes op imod elevernes oplevelser på ungdomsuddannelserne. Dertil nuanceres og uddybes de ligeledes med kvalitative resultater.

De enkelte afsnit har desuden fokus på analyser af generelle tendenser på tværs af fagene. Dertil er der gennemført tillægsanalyser, der krydser forskellige spørgsmål i undersøgelsen. Tillægsanalyserne præsenteres i bokse undervejs. Til sidst kan det bemærkes, at der ikke er gennemført krydsanalyser eller analyser af køns- og aldersforskelle inden for faget kinesisk pga. få observationer (37 elever).

3. TILVALG OG FRAVALG AF FREMMEDSPROG

Kapitlet undersøger elevernes tilvalg og fravalg af fremmedsprog på grundskolen og ungdomsuddannelserne, samt hvilke faktorer der har påvirket dette. Resultaterne i kapitlet bygger primært på spørgeskemadata og de kvalitative data fra ungdomsuddannelserne. I tillæg hertil har eleverne på grundskolerne i de kvalitative dataindsamlinger forholdt sig til, hvad der påvirker deres valg af fremmedsprog. De samlede hovedpointer fra dette kapitel fremgår af boksen nedenfor og udfoldes efterfølgende.

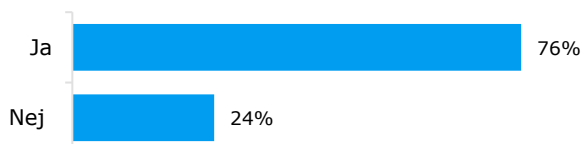
KAPITLETS HOVEDPUNKTER

- En fjerdedel af eleverne på ungdomsuddannelserne oplever ikke at have mulighed for at få de fremmedsprog, de helst ville have haft. I de fleste tilfælde skyldes det, at skolen ikke udbød dette fremmedsprog, eller at hold ikke blev oprettet pga. for få tilmeldte.
- Ca. to tredjedele af eleverne oplever, at undervisningen i fremmedsprog i grundskolen havde betydning for deres valg af fremmedsprog på ungdomsuddannelsen. Færre elever vurderer, at henholdsvis brobygning og indholdet i grundforløbet havde betydning, hvilket bekræftes i de kvalitative data.
- En stor andel af eleverne fra både grundskoler og ungdomsuddannelser vælger fremmedsprog ud fra deres interesse for sproget. På ungdomsuddannelserne er der næstflest, der vælger fremmedsprog ud fra deres fremtidige muligheder for videregående uddannelse. Dertil er der en relativ stor andel på ungdomsuddannelserne, der vælger fremmedsprog ud fra, at det fylder så lidt som muligt i deres studieretning (ca. en femtedel af eleverne).
- Forældre og søskende har generelt en stor indflydelse på elevernes valg af fremmedsprog, både i grundskolen og på ungdomsuddannelserne. Herunder er det vigtigt for grundskoleeleverne, at de kan få hjælp hjemmefra til det fremmedsprog, de vælger.
- For nogle elever på ungdomsuddannelserne er valg af fremmedsprog mere et aktivt fravalg af andre fag, end et egentlig tilvalg af det pågældende fremmedsprog.

3.1 Muligheder for valg af fremmedsprog på ungdomsuddannelserne og i grundskolen

Dette afsnit belyser elevernes muligheder for at vælge de fremmedsprog, de helst ville have på ungdomsuddannelsen, samt om eleverne i grundskolen gerne vil have haft mulighed for at vælge fransk. Figuren herunder viser, at en fjerdedel af eleverne på ungdomsuddannelserne oplever, at de *ikke* havde mulighed for at vælge de fremmedsprog, de helst ville. Dette tal er formentlig lavt sat, da det udelukkende drejer sig om to store ungdomsuddannelser med mange forskellige udbudte fremmedsprog. Hvis undersøgelsen dækkede mindre ungdomsuddannelser med en smallere tilbudsvifte, ville denne andel formodentlig være højere.

Figur 3-1 Fik du mulighed for at vælge alle de fremmedsprog, du helst ville have?

Note: N = 553. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Datakilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt elever på ungdomsuddannelser.

Det er særligt fremmedsprog på A-niveau, som eleverne ikke fik mulighed for at vælge. Der er 14 pct., der gerne ville have valgt Italiensk A, 12 pct. der gerne ville have valgt Engelsk A, og henholdsvis 8 og 7 pct. vil gerne have haft mulighed for at vælge Spansk A og Arabisk A. I Figur 7-7 i figurbilaget fremgår den fulde fordeling af, hvilke fremmedsprog eleverne gerne ville have haft mulighed for at vælge.

Hvis vi undersøger, hvorfor eleverne ikke havde mulighed for at vælge de forskellige fremmedsprog, handler det overvejende om manglende udbud på skolerne. Lidt mere end to tredjedele af eleverne peger på, at det er årsagen til, at de ikke kunne vælge det sprog, de gerne ville (se Figur 7-6 i figurbilaget). Samtidig er der knap en femtedel af eleverne, der oplever, at deres studieretning ikke var tilrettelagt, så de kunne få de fremmedsprog, de gerne ville. Til sidst er der en mindre gruppe (13 pct.), der oplever, at det var andre faktorer, der gjorde, at de ikke fik mulighed for at vælge det fremmedsprog, de gerne ville have. Blandt denne sidste gruppe er årsagen enten, at deres studieretning ikke blev oprettet, eller at de gerne ville have haft fransk som fortsættelsesprog på ungdomsuddannelserne, men ikke havde mulighed for at vælge dette i grundskolen.

På grundskolen, hvor det ikke var muligt at vælge fransk, ville knap halvdelen af eleverne (45 pct.) gerne have haft muligheden for at vælge fransk. Se figuren herunder.

Figur 3-2 Ville du gerne have haft muligheden for at vælge fransk?

Note: N = 342. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Datagrundlag: Spørgeskemaundersøgelse blandt grundskoleelever.

I forhold til eleverne på ungdomsuddannelserne, er andelen der gerne ville have haft muligheden for at vælge et andet fremmedsprog, end de fik, væsentlig større end i grundskolen. En mulig forklaring herpå er, at eleverne på ungdomsuddannelserne allerede har haft mulighed for at lave valg om fremmedsprog.

3.2 Brobygning, grundskolen og grundforløbets betydning

Dette afsnit belyser, hvilke faktorer eleverne på ungdomsuddannelserne oplever som vigtige, når de vælger fremmedsprog på ungdomsuddannelsen. Først undersøges elevernes oplevelse af brobygningsforløbenes, grundforløbet og grundskolens betydning for deres valg og fravalg af fremmedsprog. Derefter undersøges elevernes generelle vurdering af, hvad der er vigtigt for valg af fremmedsprog.

Tre fjerdedele af eleverne på ungdomsuddannelserne tilkendegiver, at de har deltaget i brobygningsforløb, hvor de blev præsenteret for fremmedsprog (se Figur 7-8 i figurbilaget). Figuren herunder viser, at der af disse elever er 37 pct., der vurderer, at deres brobygningsforløb har haft betydning for deres valg af fremmedsprog på ungdomsuddannelsen. Med andre ord vurderer under halvdelen af de elever, der har deltaget i brobygningsforløb, hvor de blev præsenteret for fremmedsprog, at det havde betydning for deres valg af fremmedsprog.

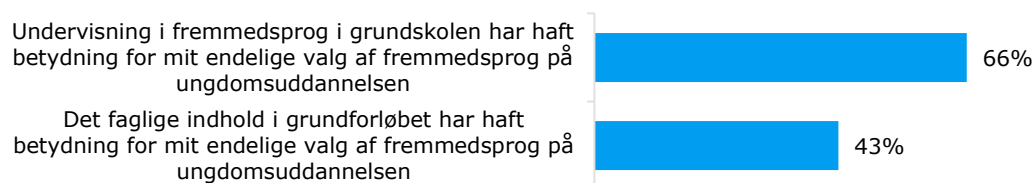
Figur 3-3 Havde brobygningsforløbet betydning for dit valg af fremmedsprog på ungdomsuddannelsen?

Note: N = 396. 'ved ikke'-svar er sorteret fra. Datakilde: Spørgeskema blandt elever på ungdomsuddannelser.

Eleverne er ligeledes blevet spurgt, om de oplever, at undervisningen i grundskolen har haft betydning for deres endelige valg af fremmedsprog på ungdomsuddannelserne, hvilket to tredjedele af eleverne på ungdomsuddannelserne svarer bekræftende på. Se figuren herunder. En lidt mindre andel, 43 pct., oplever, at det faglige indhold i grundforløbet på ungdomsuddannelserne har haft betydning for deres endelige valg af fremmedsprog. Overordnet set er der flest elever, der oplever, at undervisningen i grundskolen har betydning for deres valg af fremmedsprog i forhold til ungdomsuddannelsernes grundforløb samt brobygningsforløb. Dette er ikke overraskende, da eleverne har haft flere års undervisning i fremmedsprog i grundskolen, hvorimod både brobygning og grundforløbet er relativt korte forløb.

Figur 3-4 Betydning af grundskolens undervisning og indholdet i grundforløbet for valg af fremmedsprog

Note: N = 553. Figuren viser andelen, der er delvist enige eller enige. Bemærk, at eleverne i alt er spurgt til fire udsagn. Se de fulde fordelinger samt de sidste to udsagn i Figur 7-9 i figurbilaget. Datakilde: spørgeskema til elever på ungdomsuddannelser

I forbindelse med dette spørgsmål er eleverne også spurgt til, hvorvidt de oplever, at grundskolen har rustet dem til undervisningen i fremmedsprog på ungdomsuddannelserne, samt om grundforløbet har givet et godt indblik i fremmedsprogsundervisningen. Her er omkring halvdelen af eleverne enige eller delvist enige i, at henholdsvis grundskolen og grundforløbet har rustet dem eller givet et godt indblik i fremmedsprogene. Se Figur 7-9 i figurbilaget.

Af de kvalitative data fremgår det ligeledes, at flere elever på de to ungdomsuddannelser vurderer, at undervisning i fremmedsprog i grundskolen havde betydning for deres valg af fremmedsprog på ungdomsuddannelsen, mens færre elever vurderer, at henholdsvis brobygning og indholdet i grundforløbet havde betydning. Tendenserne fra de kvantitative resultater genfindes således i de kvalitative data, der dog samtidig bidrager med interessante nuancer.

I relation til brobygning er der imidlertid stor variation i, hvorvidt de involverede elever har været i brobygning, samt hvorvidt de oplever, at det havde betydning for deres valg af fremmedsprog. En pointe, som går igen blandt mange af de deltagende elever, er, at de ikke selv havde mulighed for at vælge, hvilke fag de ville afprøve i brobygning. Dette opleves umiddelbart som en barriere for at få et brugbart udbytte af brobygningen. Nogle af eleverne oplever omvendt, at brobygningen har været til stor gavn for deres valg af fremmedsprog, hvilket citatet nedenfor eksemplificerer.

"Da jeg var i brobygning, prøvede jeg både spansk og fransk, så jeg fik noget ud af det, fordi det var der, jeg fandt ud af, hvad jeg ville have."

Elev på ungdomsuddannelse

Betydningen af undervisningen i fremmedsprog i grundskolen kan både være af negativ og positiv karakter. En del af eleverne peger på, at dårlige erfaringer med undervisningen og/eller en lærer i fremmedsprog i grundskolen har været afgørende for deres (fra)valg af fremmedsprog, hvilket især gælder for tysk. Omvendt oplever flere elever, at positive erfaringer har betydet, at de enten har lyst til at fortsætte med det pågældende sprog eller har mod på at påbegynde et nyt – men således ikke som en konsekvens af et aktivt fravalg. Samtidig kom det til udtryk, at mange af eleverne har valgt et begynderprog, fordi undervisningen heri ofte udgør et særligt læringsrum,

hvor det er mere legitimt at fejle. Omvendt vurderer nogle elever, at det er mest meningsfyldt at fortsætte med sprog, de allerede har – hvorfor en manglende valgmulighed i grundskolen begrænser deres valg på ungdomsuddannelsen.

I relation til betydningen af indholdet i grundforløbet er der umiddelbart stor variation i elevernes vurdering af dette, hvor enkelte vurderer, at grundforløbet var afgørende for deres endelige valg af fremmedsprog, mens størstedelen af eleverne ikke deler denne holdning. Citatet nedenfor illustrerer dels pointen om dårlige erfaringer fra grundskolen, dels en oplevet betydning af grundforløbet.

“Jeg var rigtig, rigtig, rigtig skod til tysk i folkeskolen. Så det skulle jeg bare ikke have igen. Det fandt jeg også ud af i grundforløbet.”

“Jeg lærte ikke rigtig noget tysk i folkeskolen, så min oplevelse med tysk i folkeskolen var ikke så god. Så jeg ville hellere lære spansk.”

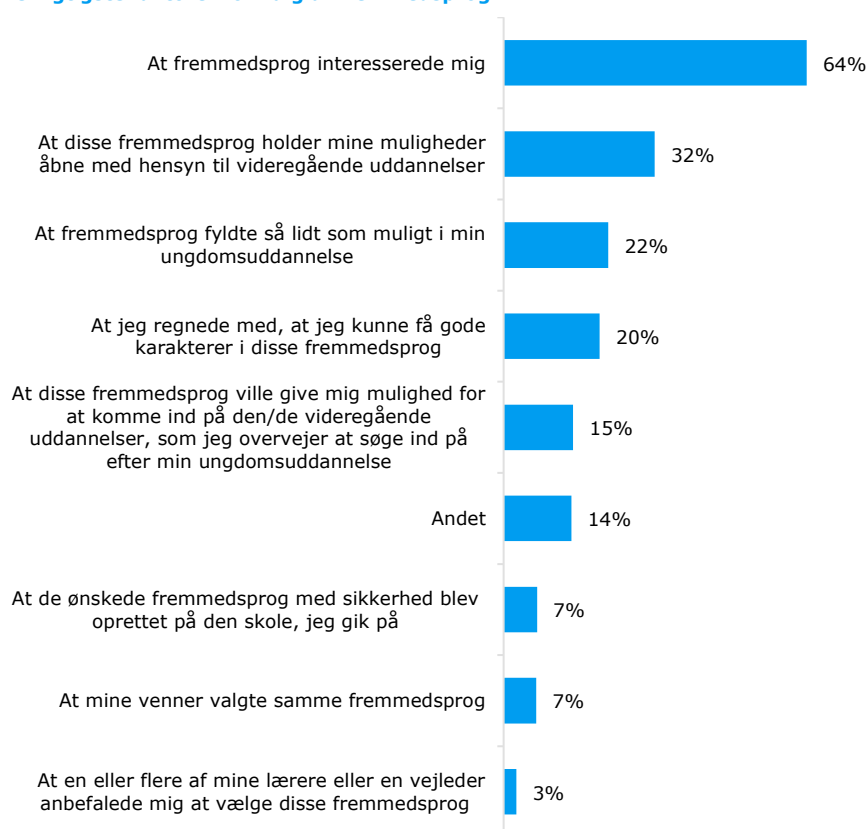
To elever på ungdomsuddannelserne

3.3 Faktorer for valg af fremmedsprog på ungdomsuddannelserne

Nærværende afsnit om ungdomsuddannelserne sætter fokus på, hvilke faktorer eleverne vurderer er vigtige for deres valg af fremmedsprog på ungdomsuddannelserne. Figuren herunder viser andelen af elever, der oplever de forskellige dele som vigtige i deres valg af fremmedsprog. Eleverne har haft mulighed for at afkrydse op til tre faktorer.

Figur 3-5 De vigtigste faktorer for valg af fremmedsprog

Note: N=553. Procenterne i figuren summer ikke til 100 pct. da eleverne har haft mulighed for at afkrydse op til tre udsagn. Eleverne er ikke spurgt til et specifikt fremmedsprog, men generelt for alle fremmedsprog. Spørgsmålet er stillet til elever på ungdomsuddannelser.

Omkring to tredjedele af eleverne vælger fremmedsprog ud fra deres interesse. Figuren viser ikke, hvor denne interesse for faget er kommet fra. For at undersøge dette, er der gennemført en tillægsanalyse, hvor resultaterne i denne figur kobles med elever, der oplever, at grundskolen og/eller grundforløbet har haft betydning. I analysen ses det, at cirka 85 pct. af eleverne, der vurderer, at interesse er vigtigst, også er dem, der oplever, at grundskolen eller grundforløbet har haft betydning for deres valg.

Boks 3-1 Hvad dækker elevernes interesse for fremmedsprog over?

For de 64 pct. af eleverne, som vælger fremmedsprog ud fra deres interesse, er der gennemført en tillægsanalyse med henblik på at undersøge, hvad elevernes interesse dækker over. Først findes, at en tredjedel af disse elever udelukkende vælger fremmedsprog efter interesse. Dermed er der to tredjedele af disse elever, der også vægter andre faktorer end interesse i valget af fremmedsprog. Gruppen vælger i signifikant *mindre* grad sprog efter, hvor de kan få gode karakterer, end de øvrige elever. Men gruppen vægter fremtidige muligheder som adgang til videregående uddannelser lige så højt.

I tillægsanalysen er det også undersøgt, om denne elevgruppe skiller sig ud på andre parametre, der kan indikere, hvad deres interesse dækker over. Eleverne, der vælger efter interesse, oplever i signifikant højere grad, at grundforløbet på ungdomsuddannelsen har givet dem et godt indblik i de forskellige fremmedsprog, samt at det faglige indhold i grundforløbet har haft betydning for deres valg af fremmedsprog i forhold til elever, der ikke oplever, at interesse vægtede højest. Modsat er der en signifikant *mindre* andel elever, som vælger efter interesse, der oplever, at undervisningen i grundskolen har haft betydning for deres valg. Dette kan indikere, at grundforløbet på ungdomsuddannelserne er med til at skabe eller øge en interesse for fremmedsprog. En anden mulighed er, at det indikerer, at elever med interesse for fremmedsprog får vakt denne i grundforløbet.

En tredjedel af eleverne vælger fremmedsprog med henblik på, *at disse fremmedsprog holder deres muligheder åbne med hensyn til videregående uddannelse*. Denne faktor er der dermed næstflest elever, der oplever, er vigtigst. Derimod er der kun 15 pct. af eleverne, der vælger fremmedsprog i forhold til muligheden for *at komme ind på den videregående uddannelse, de overvejer at søge ind på*. Det vil sige, der er en større andel, der vælger fremmedsprog for at holde mulighederne åbne, end der er elever, som vurderer, at det direkte er vigtigt for at komme ind på den uddannelse, eleven overvejer at søge ind på. En mulig forklaring herpå er, at mange elever på ungdomsuddannelserne ikke er afklaret om deres fremtid, herunder om de overhovedet skal videre på en videregående uddannelse.

Lidt mere end en femtedel af eleverne vælger deres fremmedsprog med henblik på, *at det skal fylde så lidt som muligt på studieretningen*. Der er med andre ord en relativ stor andel af de unge på de to ungdomsuddannelser, som oplever, at fremmedsprog generelt ikke er vigtigt på deres ungdomsuddannelse, hvilket er bemærkelsesværdigt.

Boks 3-2 Hvem er eleverne, der vælger fremmedsprog ud fra, at det skal fylde så lidt som muligt?

Vi har gennemført en række tillægsanalyser af de 22 pct. af eleverne, som vælger fremmedsprog med henblik på, at det skal fylde så lidt som muligt på deres studieretning.

40 pct. af denne elevgruppe tilkendegiver, at de udelukkende vælger fremmedsprog efter, at det skal fylde så lidt som muligt på studieretningen (det svarer til 9 pct. af alle elever på ungdomsuddannelserne). De øvrige 60 pct. af denne elevgruppe vælger i tillæg fremmedsprog i forhold til at kunne få gode karakterer i disse fremmedsprog, samt at disse fremmedsprog holder flere muligheder åbne med hensyn til videregående uddannelse. Der er ikke nogen forskelle mellem køn, og hvorvidt det er elever på HHX og STX i forhold til andelen, der vælger denne faktor.

De faktorer, som færrest elever oplever, er vigtige i forhold til valg af fremmedsprog, er, at de ønskede fremmedsprog bliver oprettet med sikkerhed på den skole, de skulle gå på, at deres venner valgte samme fremmedsprog, og en eller flere af mine lærere eller en vejleder anbefalede mig at tage disse fremmedsprog. For de tre faktorer er der henholdsvis 7, 7 og 3 pct. af eleverne, der vurderer, at de er vigtige for valg af fremmedsprog. At andelen, der oplever, at vejledning ikke har haft betydning, er meget lille, kan indikere, at der enten ikke er mange elever, der modtager vejledning om valg af fremmedsprog, eller at eleverne ikke ser det som relevant vejledning i forhold til at vælge fremmedsprog.

Der er ingen signifikante forskelle mellem hverken køn eller årgange i forhold til, hvad der er vigtigt for valg af fremmedsprog. Dette synes umiddelbart heller ikke at være tilfældet i de kvalitative analyser.

I analysen af det kvalitative data genfindes flere af de faktorer, eleverne er blevet bedt om at vurdere betydningen af for deres valg af fremmedsprog (se figur 3.4.). De kvalitative resultater kan bidrage til at få et nuanceret indblik i elevernes perspektiver på, hvad der har betydning for deres valg af fremmedsprog. I det følgende uddybes og nuanceres de faktorer, eleverne oplever som vigtige for valg af fremmedsprog.

Mange af de involverede elever på de to ungdomsuddannelser giver udtryk for, at deres valg af fremmedsprog i høj grad afhænger af deres interesse for sproget samt for at tilegne sig kompetencer heri. Dette synes at være tilfældet, uanset om eleverne har valgt at fortsætte med et sprog fra grundskolen eller har valgt et nyt. Valget om at fortsætte med et sprog udspringer ofte af en interesse i at dygtiggøre sig i et sprog, mens valg af begyndersprog synes at bunde i en interesse i at tilegne sig helt nye kompetencer for at udvide sin horisont. Citatet nedenfor illustrerer pointen om at dygtiggøre sig i et sprog.

“Jeg havde den grundlæggende forståelse for tysk i folkeskolen, men jeg ville gerne tage skridtet videre, så jeg kunne endnu mere. Så valgte tysk i gymnasiet også.”

Elev på ungdomsuddannelse

I relation til elevernes oplevelse af sprogets relevans for deres videre uddannelse, bidrager de kvalitative data til at give indblik i elevernes relevansperspektiv. De involverede elever på de to ungdomsuddannelser taler primært om sprogets relevans for deres fremtid generelt, herunder bl.a. job og rejser, mens de i mindre grad taler om relevansen i forhold til mulighederne for videregående uddannelse. Herudover er eleverne både optagede af egne mål, forestillinger om fremtiden, samt hvad der efterspørges i samfundet. De to førstnævnte har umiddelbart langt større betydning for elevernes valg af fremmedsprog, end hvilke uddannelser, job og rejser der generelt er brug for i samfundet. Citatet nedenfor eksemplificerer den individuelle dimension.

“Siden jeg var lille, har vi altid været på ferie i Spanien, så det var nærliggende at lære spansk, også fordi jeg stadig godt kan lide at være på ferie der. Frankrig har jeg aldrig været på ferie i, og kinesisk var ikke noget for mig. Jeg kan også godt lide spansk fodbold ...”

Elev på ungdomsuddannelse

De kvalitative fund udfordrer resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen, som påpegede at fremmedsprog skal fylde så lidt som muligt, idet størstedelen af de involverede elever på de to ungdomsuddannelser generelt var positivt stemt overfor fremmedsprog og ikke ønskede, at det

skulle fylde mindre. Samtidig er der også nogle af eleverne, som indirekte giver udtryk for, at valget af deres fremmedsprog i højere grad var et aktivt fravalg af andre fag, hvilket synes at være relateret til oplevelsen af manglende kompetencer i andre fag eller dårlige oplevelser fra grundskolen (jf. afsnit 3.2). Dette gælder umiddelbart i relation til fravalg af andre fremmedsprog, såvel som fravalg af matematik og naturvidenskabelige fag, hvilket nedenstående citat eksemplificerer.

“Sprog var en af grundene til, jeg valgte gymnasiet. (...) Jeg valgte det, fordi jeg ikke er god til matematik, så jeg ville gerne have afsluttet matematik.”

Elev på ungdomsuddannelse

Citatet kan imidlertid også være et udtryk for et ønske om at klare sig godt i de fag, man vælger på ungdomsuddannelsen, hvilket er i tråd med pointen om at regne med at kunne få gode karakterer (se figur 3.4). Blandt de involverede elever fra de to ungdomsuddannelser var dette dog ikke en faktor, som synes at have stor betydning for deres valg af fremmedsprog.

Endelig viser de kvalitative data, at de involverede elever på de to ungdomsuddannelser i højere grad søger inspiration og anbefalinger i deres privatliv, end hos deres lærere og vejledere ved valg af fremmedsprog. Dette kommer bl.a. til udtryk ved, at flere af de involverede elever tilkendegiver at have lyttet til deres forældres vurdering af sprogenes nytteværdi i fremtiden. Dette stemmer overens med tidligere analyser om, hvilke faktorer der påvirker unges valg af ungdomsuddannelse, hvor de familiære relationer vægter højest⁴. Samtidig henviser en del af eleverne til deres forældres arbejdsmæssige brug af fremmedsprog samt til deres søskendes tidligere valg af fremmedsprog, hvilket nedenstående citat er et eksempel på.

“...jeg havde en storebror, der gik her, og han fortrød, at han ikke tog kinesisk. Så jeg tænkte, det kunne være en oplagt mulighed for at prøve noget nyt og spændende.”

Elev på ungdomsuddannelse

3.4 Faktorer for valg af fremmedsprog i grundskolen

Dette afsnit belyser grundskoleelevernes valg af fremmedsprog, samt hvilke faktorer der har påvirket dette. Indholdet i dette afsnit er alene baseret på de kvalitative analyser, der er foretaget på de to skoler i Region Midtjylland, hvoraf eleverne på den ene skole havde mulighed for at vælge fransk. På den anden skole er elever imidlertid også spurgt til, om de ville have valgt fransk, hvis de havde haft muligheden. Resultaterne bidrager således med et indblik i grundskoleelevernes overvejelser om valg af fremmedsprog, men grundet det relativt spinkle datagrundlag bør resultaterne tolkes med forsigtighed.

I lighed med eleverne på ungdomsuddannelserne giver størstedelen af grundskoleeleverne udtryk for, at de valgte det fremmedsprog, som de fandt mest interessant. I denne sammenhæng henviser grundskoleeleverne til, hvad de synes er spændende lige nu, men også til, hvad de tror, der er mest interessant for dem senere i livet. Dermed taler det også lidt ind i et relevansperspektiv.

Ovenstående er umiddelbart tæt relateret til den inspiration og anbefalinger, eleverne har fået fra deres forældre og ældre søskende. Mange af de grundskoleelever, der kunne vælge mellem fransk

⁴ Se fx “Uddannelsesvalg i 9. klasse – Unges vej mod ungdomsuddannelse”, EVA, 2019 (<https://www.eva.dk/grundskole/uddannelsesvalg-9-klasse>).

og tysk, fortæller, at de har drøftet valget med deres forældre, hvormed forældrenes oplevede nytteværdi formentlig er blevet overført/adopteret af eleverne. Citatet nedenfor illustrerer dette.

"Jeg var i tvivl om, hvad jeg skulle vælge. Mine forældre rådede mig til at tage tysk. De fortalte om begge sprog og om, hvorfor det var godt at tage dem. Der var flere argumenter for tysk."

Elev på grundskole (hvor fransk er en mulighed)

Endelig synes muligheden for at få hjælp til lektier at udgøre en betydningsfuld faktor for flere af grundskoleelevernes valg af fremmedsprog. En del af grundskoleeleverne har således baseret deres valg på, hvorvidt deres forældre, søskende eller andre i hjemmet har kompetencer til at understøtte og stilladsere deres læring, dvs. hjælpe dem til at opnå den ønskede læring, hvilket nedenstående citat eksemplificerer.

"Min papfar kan virkelig meget fransk, så jeg spurgte dem, om han kunne hjælpe mig, hvis jeg valgte fransk. Jeg vil gerne have hjælp."

Elev på grundskole (hvor fransk er en mulighed)

Eleverne på grundskoleniveau synes således at lægge vægt på flere af de samme faktorer i deres valg af fremmedsprog som eleverne på de to ungdomsuddannelser. En interessant forskel er grundskoleelevernes fokus på muligheden for stilladsring.

I det efterfølgende kapitel belyses elevernes generelle syn på fremmedsprog gennem deres oplevelse af undervisningens relevans.

4. UNGES SYN PÅ FREMMEDSPROG

Dette kapitel undersøger de unges syn på fremmedsprog gennem en række spørgsmål om elevernes oplevelse af relevansen af fremmedsprog. Dermed undersøger dette kapitel elevernes brede syn på fremmedsprog og ikke nødvendigvis elevernes syn på deres nære undervisning. Der indgår både resultater fra eleverne på ungdomsuddannelserne og i grundskolerne fra spørgeskemaundersøgelserne og de kvalitative resultater. De samlede hovedpointer fra dette kapitel fremgår af boksen nedenfor og udfoldes efterfølgende.

KAPITLETS HOVEDPUNKTER

- Engelskundervisningen opleves generelt som mere relevant end de øvrige fremmedsprog blandt elever i både grundskolen og på ungdomsuddannelserne.
- Der er flest elever, der oplever, at engelsk har relevans i forhold til deres hverdag, hvorimod fransk, spansk og kinesisk i højere grad har relevans i forhold til kulturforståelse. Eleverne i tysk oplever generelt lav relevans på alle parametre.
- Eleverne på ungdomsuddannelserne vurderer, at fremmedsprog generelt er relevant for at udvide deres horisont og få en bedre forståelse af verden, hvilket i mindre grad gælder for grundskoleeleverne.
- I forhold til elevernes fremtidige uddannelse og job vurderer en væsentlig større andel af eleverne, at undervisning i engelsk er relevant, sammenlignet med deres øvrige fremmedsprog. Dette understøttes af fundene i de kvalitative data.
- Generelt er der en tendens til, at pigerne finder fremmedsprogsundervisningen mere relevant end drengene. Det er særligt i forhold til hverdagsrelevansen. Derudover oplever en større andel af pigerne end drengene, at spanskundervisningen har relevans i forhold til at øge kulturforståelsen.

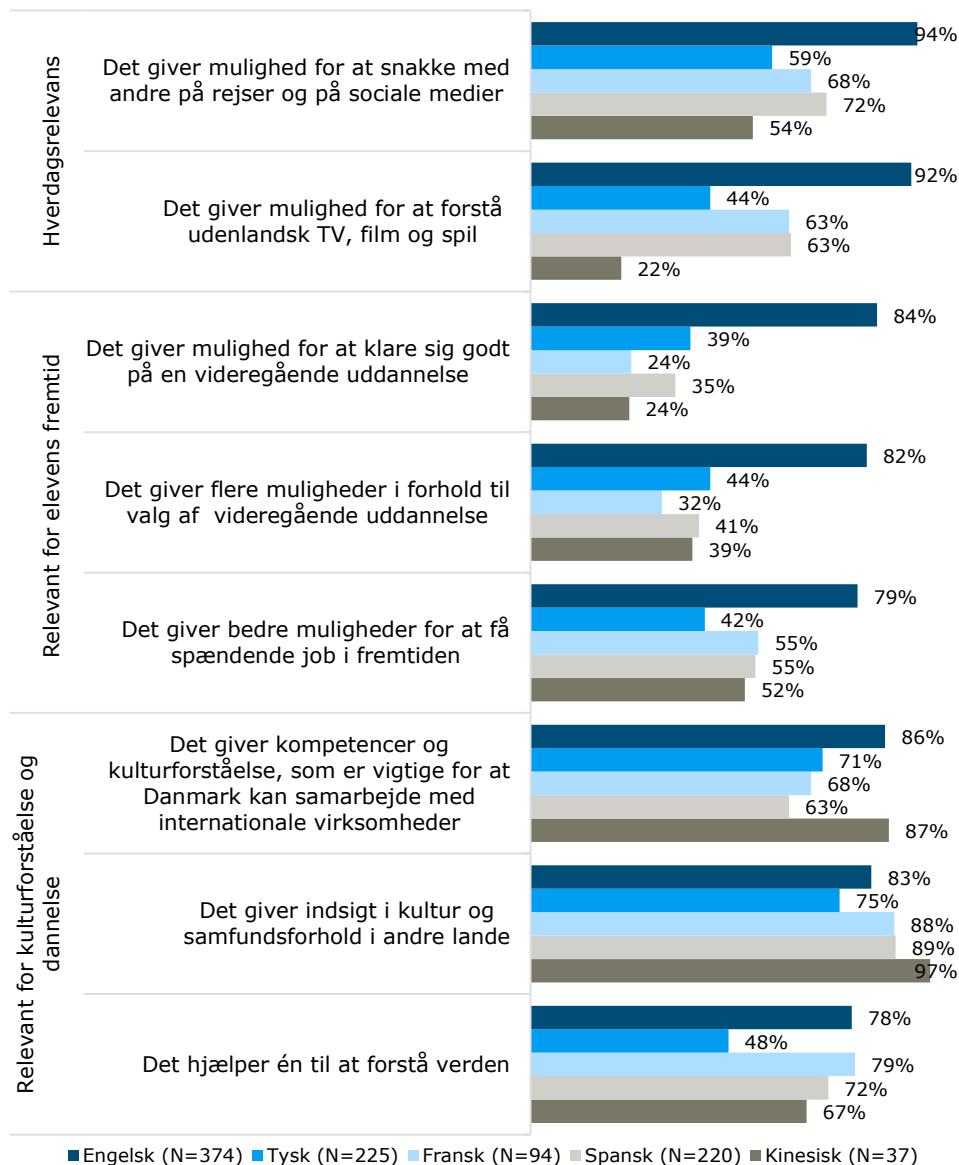
4.1 Relevansen af fremmedsprog for elever på ungdomsuddannelserne

Dette afsnit har fokus på elevernes syn på fremmedsprog på ungdomsuddannelserne. Eleverne er blevet spurgt om, hvorfor undervisningen er relevant i de fag, de har haft/har på ungdomsuddannelsen. Udsagnene kan inddeles i tre grupper – dels hverdagsrelevans, relevans i forhold til kulturforståelse og dannelse, dels relevans i forhold til elevernes fremtid, herunder videregående uddannelse og job. Eleverne er blevet spurgt til fagene enkeltvis, hvorfor resultaterne er opdelt på de fem fremmedsprog, det er muligt at have på de to ungdomsuddannelser, der er besøgt. Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen nuanceres med kvalitative resultater fra elevworkshops.

De kvalitative resultater skal tolkes med forsigtighed, da disse ikke er et udtryk for den generelle holdning i regionen, men de kan give et indblik i elevernes syn på fremmedsprog fra de uddannelser, der er besøgt.

Figuren på næste side præsenterer andelen af ungdomsuddannelseselever, der har svaret 'delvist enig' eller 'enig' på en 5-trinsskala i forhold til forskellige udsagn om relevans under hovedspørgsmålet "Undervisningen i faget er relevant, fordi...".

Figur 4-1 Elevernes vurdering af undervisningens relevans (ungdomsuddannelserne)

Note: Andel, der svarer 'delvist enig' eller 'enig' på en 5-trinsskala. Spørgsmålsformulering: "Undervisningen i faget er relevant fordi...". Se de fulde fordelinger for alle fag i Figur 7-10 til Figur 7-14 i figurbilaget. Datakilde: Spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever.

Figuren viser en generel tendens til, at en væsentlig større andel af eleverne i engelsk end de øvrige fag oplever, at faget har hverdagsrelevans og relevans for elevens fremtid. Der er således mellem 78 og 94 pct. af eleverne i engelsk, der er 'delvist enig' eller 'enig' i udsagnene om hverdagsrelevans og relevans for fremtiden. Andelen af elever, der oplever, at fremmedsprogene har hverdagsrelevans eller relevans for fremtiden i de øvrige fire fremmedsprog, varierer på et lavere niveau mellem 22 og 76 pct. I forhold til relevans for kulturforståelse og dannelse, ligger spansk, fransk og kinesisk nogenlunde på niveau med andelen af eleverne, der oplever relevans i engelsk.

Hvis de tre typer af relevans i figuren undersøges nærmere, finder vi, at mere end ni ud af 10 elever i engelsk oplever, at engelskundervisningen har hverdagsrelevans i form af, at det giver mulighed for at snakke med andre på rejser og sociale medier, og det giver mulighed for at forstå udenlandsk TV, spil og film. Spansk ligger nummer to med henholdsvis 72 pct. og 63 pct., der er delvist enige eller enige i de to udsagn inden for hverdagsrelevans.

Sammenlignes fagene inden for elevernes oplevelse af relevans for deres fremtid, herunder videregående uddannelse og jobmuligheder, er det igen engelsk, hvor den største andel af eleverne oplever, at undervisningen har relevans. Lidt mere end 80 pct. af eleverne i engelsk er enige eller delvist enige i, at undervisningen i engelsk *giver mulighed for at klare sig godt på en videregående uddannelse*, samt at undervisningen i engelsk *giver flere muligheder i forhold til valg af videregående uddannelse*. Tyskfaget følger herefter med henholdsvis 39 og 44 pct. I forhold til fremtidige jobmuligheder er billedet næsten det samme med den nuance, at tysk ligger på niveau med de øvrige fag.

De sidste tre udsagn handler om, hvorvidt undervisningen har relevans for kulturforståelse og dannelse. Her ses en anden tendens end i de forrige to, idet de fem fag ligger nogenlunde ens – dog med tysk som det mindst relevante fag i denne sammenhæng. Spansk, fransk og kinesisk ligger i det hele taget relativt højt i forhold til at forstå verden og give indsigt i kultur og samfundsforhold i såvel et dannelses- som et markedsperspektiv.

Der er mindre forskelle mellem piger og drenge i forhold til, hvorfor de oplever, at undervisningen i fremmedsprog har relevans. Pigerne er signifikant mere enige i, at undervisningen i engelsk, spansk og fransk har mere hverdagsrelevans for drengene i forhold til, at det giver mulighed for at kommunikere med mennesker på rejser og sociale medier. Ligeledes er der en større andel af pigerne, der er enige eller delvist enige i, at undervisningen har relevans for at *forstå udenlandsk TV, film og spil*. Dette understøttes af de kvalitative resultater, hvor det især er pigerne, der oplever, at fremmedsprog er relevant i relation til brug af sociale medier, formentlig fordi, at piger i et større omfang end drenge anvender sociale medier. I de kvalitative resultater er det særligt drengene, som oplever, at fremmedsprog er relevant i forhold til spil, mens piger i højere grad oplever, at det er relevant i forhold til TV og film, hvor især serier nævnes.

Hvis forskellene mellem piger og drenge samt årgangene undersøges i forhold til relevans for elevens fremtid, er der en større andel af piger, der oplever, at undervisningen i engelsk *giver mulighed for at klare sig godt på en videregående uddannelse* i forhold til drengene. Flere elever i 3.g virker til at have gjort sig flere overvejelser om dette, sammenlignet med elever i 1.g og 2.g i de kvalitative analyser. Til sidst vurderer en signifikant større andel af pigerne, at undervisningen i spansk giver dem indsigt i *kultur og samfundsforhold i andre lande, giver kompetencer og kulturforståelse, som er vigtigt for, at Danmark kan samarbejde med internationale virksomheder, og at det hjælper én til forstå verdenen*. Med andre ord, en større andel af pigerne oplever, at undervisningen i engelsk, spansk og fransk har relevans end drengene, hvor der ikke nogen signifikante forskelle mellem piger og drenge i tysk.

I det følgende præsenteres de kvalitative analyser, der bidrager med interessante nuancer til ovenstående resultater. Analyserne er inddelt i tre afsnit, der henholdsvis omhandler de tre relevanstyper angivet ovenfor – dvs. hverdagsrelevans, relevans i forhold til kulturforståelse og dannelse samt relevans for elevernes fremtid.

Hverdagsrelevans

Mange af eleverne på de to ungdomsuddannelser oplever, at de i deres hverdag møder mange engelske ord, begreber og vendinger, hvorfor engelsk nærmest er uundgåeligt. Dette opleves ikke på samme måde med de andre sprog. I tråd hermed er der blandt eleverne en generel oplevelse af, at engelsk åbner op for langt flere muligheder, når det kommer til sociale medier, såvel som TV, film, spil og musik. I relation til sociale medier oplever mange elever, at engelsk er en integreret præmis, da meget af kommunikationen foregår på engelsk, hvilket ligeledes gør sig gældende for hovedparten af de spil, som eleverne spiller – både på mobil, tablet og computer. Her-

udover synes der blandt eleverne at være en overvejende enighed om, at udvalget af TV, film og musik ville være meget begrænset uden engelsk, hvilket nedenstående citatet illustrerer.

“Man udvider sin horisont gevaldigt. Man kan godt føle sig lidt fanget, hvis man kun kan dansk. Man går virkelig glip af mange ting, hvis man udelukkende ser dansk underholdning.”

Elev på ungdomsuddannelse

Dog oplever enkelte elever på de to ungdomsuddannelser, at andre sprog også er relevante i forhold til TV og film, hvor de fx nævner spansk i relation til nogle mafiaserier. Generelt synes der blandt eleverne på de to ungdomsuddannelser således at være en opfattelse af, at engelsk er adgangsgivende til en langt større palette af TV, film, spil og musik, mens dette ikke synes at være gældende for de andre sprog.

Herudover er færdigheder i fremmedsprog, ifølge eleverne på de to ungdomsuddannelser, en forudsætning for at kommunikere med andre mennesker på rejser til udlandet, hvilket ligeledes fremgår i de kvantitative resultater. Vigtigheden understreges yderligere af, at ingen andre lande taler dansk, og som eksempel nævner flere elever, at de selv har oplevet udfordringer med kommunikation, når de har været i udlandet. Blandt størstedelen af eleverne er der bred enighed om, at engelsk er det mest brugbare sprog i relation til kommunikation på rejser, da det kan bruges næsten alle steder, hvilket citatet nedenfor ekspliciterer.

“De fleste i verden snakker engelsk, eller er i gang med at lære det. Så det er smart at lære det, for så kan du snakke med de fleste, og så kan du spørge om vej osv.”

Elev på ungdomsuddannelse

Samtidig vurderer en del af eleverne på ungdomsuddannelserne, at færdigheder i fx spansk og fransk giver bedre mulighed for at få en tættere og mere dybdegående dialog med mennesker, der har disse som modersmål, da det giver en større respekt og accept at kunne forstå og tale deres sprog. Generelt giver eleverne udtryk for, at fremmedsprog er et afgørende redskab for at kommunikere med omverdenen, hvor engelsk vurderes at være til størst nytte, da det kan bruges mere alsidigt, mens de andre sprog opleves at give en anden og mere fortrolig adgang.

Kulturforståelse og dannelse

Størstedelen af de involverede elever på de to ungdomsuddannelser oplever, at kulturforståelse er en meget vigtig og relevant del af at lære fremmedsprog, hvilket stemmer godt overens med de kvantitative resultater. Når eleverne taler om kulturforståelse, handler det om at få indsigt i normer og værdier og ikke mindst i befolkningens levevilkår, hvilket flere af dem påpeger som vigtigt for dels at udvide sin horisont og forståelse af verden, dels for at kunne omgås andre mennesker med respekt, både i privatlivet og i relation til arbejdslivet. Nogle af eleverne fremhæver desuden, at dette især er vigtigt, grundet den stigende globalisering, hvilket citatet nedenfor illustrerer.

“I takt med verden globaliserer, er det også vigtigt at kende hinandens sprog og kultur. Når man rejser til et nyt land, bliver man i højere grad respekteret, hvis man kan deres sprog. Når det er et internationalt samfund nu, så skal man bedre kunne forstå hinanden.”

Elev på ungdomsuddannelse

Samtidig ses der en tendens til, at mange af eleverne på de to ungdomsuddannelser oplever, at vigtigheden og relevansen af kulturforståelsen varierer mellem de forskellige fremmedsprog. Dette kommer bl.a. til udtryk ved, at nogle af eleverne oplever, at det især er vigtigt at få indsigt i kulturen, når man lærer andre sprog end engelsk, hvor spansk og kinesisk primært fremhæves. Dette begrundes med, at spansk er et af de mest talte sprog i verden, mens Kina vurderes at være en vigtig samarbejdspartner i nutiden, men især i fremtiden. Der er imidlertid forskel på elevernes vurdering af dette, hvor nogle elever mener, at kulturforståelse er vigtigst i relation til kinesisk, da Kinas kultur er anderledes end den danske, mens andre elever omvendt mener, at det er vigtigere med en indsigt i kulturen i fx Tyskland, fordi de er tættere samarbejdspartnere. Desuden peger nogle af eleverne på, at det er svært at få en dyb indsigt i et lands kultur gennem undervisning.

Generelt synes eleverne på de to ungdomsuddannelser, at indblik i kultur og andre samfundsmæssige forhold er en vigtig og relevant del af det at lære sprog, da det bidrager til en bedre forståelse af verden. Samtidig vurderer flere af eleverne, at det overvejende er vigtigt i relation til lande, som har en anderledes kultur end Danmark.

Relevans for elevens fremtid

De kvalitative resultater viser, at der blandt eleverne på de to ungdomsuddannelser er overvejende enighed om, at fremmedsprog åbner døre og giver flere muligheder fremadrettet. Samtidig er der dog store forskelle på, hvorvidt eleverne er bevidste om, hvad de konkret kan og vil bruge fremmedsprog til, hvilket gælder i relation både til uddannelse og job. Hvad angår uddannelse, udtrykker flere af de involverede elever tvivl om, hvorvidt fremmedsprog er et krav, mens de er helt bevidste om, at matematik på B-niveau er et adgangskrav på mange af de videregående uddannelser. Ud over engelsk nævnes de andre fremmedsprog umiddelbart kun at have relevans, hvis man ønsker at tage dele af eller hele sin uddannelse i udlandet.

I relation til fremtidige jobmuligheder vurderer mange af eleverne, at relevansen af fremmedsprog er meget brancheafhængig, hvorfor det også er forskelligt, hvorvidt eleverne vurderer, at mestring af fremmedsprog er afgørende for at få et spændende job. Blandt eleverne er der dog enighed om, at engelsk er det mest relevante sprog, da de mener, at engelsk åbner op for flest forskellige jobmuligheder. De andre fremmedsprog vurderes af flere de involverede elever at være adgangsgivende til mere specifikke jobs/brancher, hvor tysk fx fremhæves som mest relevant, hvis man vil arbejde med handel, mens kinesisk opleves at være en stor fordel for at gøre sig attraktiv over for store virksomheder. Gældende for alle sprog vurderer en del af eleverne, at det virker mere overbevisende, hvis man kan kommunikere på en samarbejdspartners sprog, hvilket citatet nedenfor illustrerer.

"Hvis man kan snakke deres sprog, så tror befolkningen mere på en. Man viser, at man har interesse for deres land, og at det ikke bare er handel."

Elev på ungdomsuddannelse

Blandt de involverede elever på de to ungdomsuddannelser synes der således generelt at være en oplevelse af, at engelsk er mest gavnlig på en videregående uddannelse, men ikke et decideret krav, mens engelsk ligeledes vurderes at åbne flest døre i relation til fremtidige jobs.

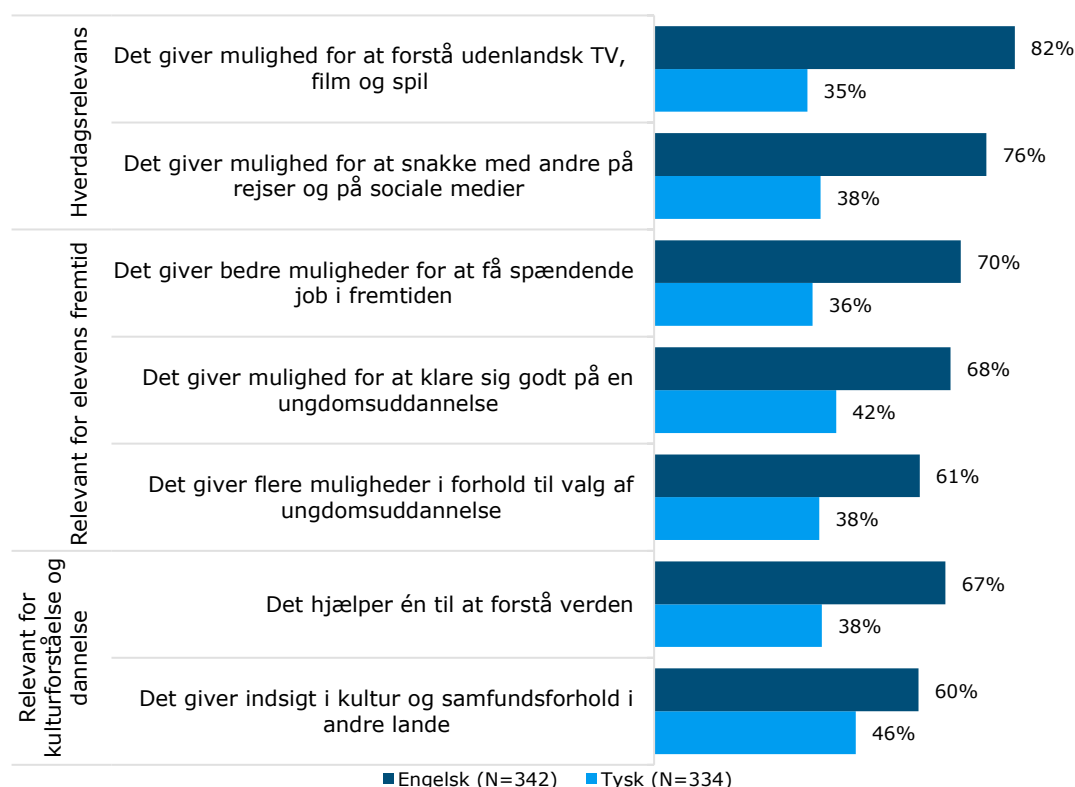
4.2 Relevansen af fremmedsprog for elever i grundskolen

Dette afsnit belyser relevansen af undervisning i fremmedsprog for elever i grundskolen. Eleverne i grundskolen er blevet spurgt til syv ud af otte af de spørgsmål, som eleverne på ungdomsuddannelserne har besvaret. Det er udelukkende udsagnet *"Det giver kompetencer og kulturforstå-*

else, som er vigtigt for, at Danmark kan samarbejde med internationale virksomheder”, eleverne i grundskolen ikke er blevet bedt om at forholde sig til. Ligesom for ungdomsuddannelserne nuanceres de kvantitative resultater fra spørgeskemaundersøgelsen med kvalitative resultater, der er indsamlet på to grundskoler i Region Midtjylland. På en af disse skoler har eleverne haft mulighed for at vælge fransk, hvorfor de kvalitative resultater supplerer med viden herom.

Figuren herunder viser andelen af elever i grundskolen, der har svaret ‘enig’ eller ‘delvist enig’ til udsagnene om “Undervisningen i faget er relevant, fordi...”, opdelt på fremmedsprogene tysk og engelsk.

Figur 4-2 Eleverne i grundskolens vurdering af undervisningens relevans

Note: Andel, der svarer ‘delvist enig’ eller ‘enig’ på en 5-trinsskala. Spørgsmålsformulering: “Undervisningen i faget er relevant fordi...”. Se de fulde fordelinger for alle fag i Figur 7-15 og Figur 7-16 i figurbilaget. Datakilde: Spørgeskema blandt grundskoleelever.

Figuren viser, i lighed med ungdomsuddannelseseleverne, at der er en større andel af eleverne i grundskolen, der oplever, at engelsk er relevant end tysk. Dette gælder både for hverdagsrelevansen, relevans for elevens fremtid og relevans for kulturforståelse og dannelse. Ligesom på ungdomsuddannelserne oplever den største andel af eleverne, at de er delvist enige eller enige i, at engelsk har hverdagsrelevans. Den næststørste andel af eleverne oplever, at faget har relevans i forhold til elevens fremtid. Den mindste andel af eleverne oplever, at engelsk har relevans for kulturforståelse og dannelse. Generelt varierer andelen af elever, der finder engelsk relevant fra 82 pct., der er delvist enige eller enige i, at faget har hverdagsrelevans, til cirka 62 pct. af eleverne, der er enige eller delvist enige i, at faget har relevans for kulturforståelse og dannelse. Andelen af elever, der oplever, at tysk er relevant, er væsentlig mindre og varierer mellem 35 og 46 pct. I forhold til resultaterne på ungdomsuddannelserne er niveauet af andelen af eleverne, der finder fagene relevante mindre blandt grundskoleelever i forhold til elever på ungdomsuddannelser.

Overordnet er der kun meget få forskelle mellem piger og drenge; herunder hvor enige de er i relevansen af engelskundervisningen i grundskolen. Derimod er der en større andel af pigerne, der finder tyskundervisningen relevant end drengene. Denne forskel er ikke til stede i 11-12-årsalderen, men pigerne finder tysk mere relevant end drengene fra de er 13 år og ældre. Der er særligt tre udsagn, fordelt på alle tre relevanstyper, hvor der er en signifikant større andel af piger, der oplever, at tysk er relevant: *Det giver mulighed for at snakke med andre på rejser og på sociale medier, det giver indsigt i kultur og samfundsforhold i andre lande, samt at det giver mulighed for at klare sig godt på en ungdomsuddannelse.*

Af de kvalitative analyser fremgår det, at grundskoleeleverne i en mere udtalt grad end eleverne på de to ungdomsuddannelser oplever, at engelsk er det mest relevante sprog at lære. Dette gælder både sammenlignet med tysk og fransk, som eleverne på en af de to grundskoler har haft mulighed for at vælge imellem. Dette kommer bl.a. til udtryk ved, at grundskoleeleverne overvejende talte om relevansen af engelsk fremfor de andre sprog på kvalitative workshops, hvilket ikke i samme omfang var tilfældet for eleverne på ungdomsuddannelserne.

Dette er formentlig et udtryk for, at grundskoleelever i lavere grad end eleverne på de to ungdomsuddannelser er klar over, hvad de kan bruge de andre fremmedsprog til, hvilket ikke er tilfældet for engelsk. Blandt grundskoleeleverne er der nemlig en generel opfattelse af, at de på et eller andet tidspunkt kommer til at bruge engelsk i deres liv, enten i relation til job eller hverdagsliv, hvorfor de generelt vurderer, at engelsk er vigtigere. Denne pointe illustreres af citatet nedenfor.

“Det (engelsk) er ikke livsnødvendigt, men det er vigtigt. Men jeg gider ikke lære alle sprog. Jeg vil gerne lære et sprog, som jeg kan bruge, og som jeg ved, at [jeg] kommer til at bruge. Fx er kinesisk ikke så vigtigt at lære.”

Elev på grundskole

Hverdagsrelevans

I lighed med resultaterne fra ungdomsuddannelserne oplever grundskoleeleverne, at engelsk har en høj hverdagsrelevans, hvilket kommer til udtryk ved, at størstedelen af grundskoleeleverne oplever at bruge engelsk hver dag. Samtidig udtrykker en del af grundskoleeleverne, at det at være god til engelsk gør mange ting lettere, hvor de bl.a. nævner brug af YouTube og serier, mens drengene især nævner computerspil. Hverdagsrelevansen af de andre fremmedsprog opleves af grundskoleeleverne at være endnu lavere end blandt eleverne på ungdomsuddannelserne.

Generelt stemmer grundskoleelevernes opfattelse af sprogenes hverdagsrelevans således godt overens med resultaterne fra ungdomsuddannelserne. Dog oplever elever fra grundskolen, at færdigheder i fremmedsprog er 'rare at have', hvorimod eleverne på de to ungdomsuddannelser vurderer, at det også er adgangsgivende.

Kulturel forståelse og dannelse

Ifølge de kvalitative analyser synes der blandt eleverne på de to grundskoler at være forskel på, hvorvidt det er vigtigt at have indsigt i andre kulturer, hvor flere elever udtrykker, at det ikke er nødvendigt, mens andre elever omvendt mener, at det er en forudsætning for fx at undgå krig. Samtidig oplever mange af grundskoleeleverne dog, at fremmedsprog, især engelsk, er relevant for at udvide sin horisont og kendskab til verden. Blandt grundskoleeleverne synes der således at være en mere udtalt variation i relevansopfattelsen af kultur- og dannelsesaspektet, samtidig med at de generelt vurderer relevansen væsentligt lavere, sammenlignet med ungdomsuddannelserne.

Fremtiden – uddannelse og job

I relation til elevernes vurdering af relevansen af fremmedsprog for deres fremtid, synes der at være en større variation mellem eleverne på de to grundskoler end mellem eleverne på de to ungdomsuddannelser. Dette kommer bl.a. til udtryk ved, at mange af grundskoleeleverne springer direkte til at tale om jobmuligheder, hvilket ikke i samme omfang er tilfældet på de to ungdomsuddannelser. Herudover vurderer en større andel af grundskoleeleverne end eleverne på ungdomsuddannelserne, at fremmedsprog ikke er afgørende for deres jobmuligheder, mens flere grundskoleelever dog vurderer, at sprog stadig bliver vigtigere. Citatet nedenfor illustrerer dette.

“Jeg tænker, at sprog bliver mere og mere udbredt i fremtiden, flere og flere vil gerne kunne snakke fremmedsprog. I fremtiden og nu er det godt at kunne andre sprog for at kunne kommunikere med andre. Hvis man fx vil arbejde med handel, så er det godt at kunne snakke med andre. Der er også mange, der gerne vil til udlandet, når de er færdige med deres uddannelser, og så er det godt at kunne sproget.”

Elev på grundskole

Opsummerende viser de kvantitative og kvalitative analyser på tværs af ungdomsuddannelser og grundskoler, at elevernes syn på fremmedsprog i høj grad afhænger af deres opfattelse af det enkeltes sprogs anvendelighed og relevans på forskellige områder. Fælles for eleverne er, at de oplever engelsk som det langt mest anvendelige sprog, hvilket især gælder i relation til den oplevede hverdagsrelevans og i relation til deres fremtidige muligheder for uddannelse og job. Forskellen er imidlertid en del større, når det kommer til de øvrige fremmedsprog, hvor grundskoleeleverne generelt vurderer, at disse på stort set alle parametre er af lavere relevans, sammenholdt med eleverne på ungdomsuddannelsernes vurdering. Generelt synes elevernes syn på fremmedsprog at være tæt koblet til deres motivation for at lære sproget, hvilket næste kapitel vil belyse.

5. MOTIVATION FOR FREMMEDSPROG

Dette kapitel belyser elevernes motivation for at lære fremmedsprog. Kapitlet går med andre ord tættere på, hvad der motiverer eleverne i sprogundervisningen. Motivation forstås her som tæt forbundet med elevernes oplevelse af, hvorvidt undervisningen er spændende og at det er sjovt⁵ at have undervisning i faget samt deres oplevelse af egne kompetencer og præstationer i faget. Ligesom i forrige kapitel er resultaterne i dette kapitel baseret både på spørgeskemadata og kvalitative resultater fra både ungdomsuddannelserne og grundskolerne. De samlede hovedpointer fra kapitlet fremgår af boksen nedenfor og udfoldes efterfølgende.

KAPITLETS HOVEDPUNKTER

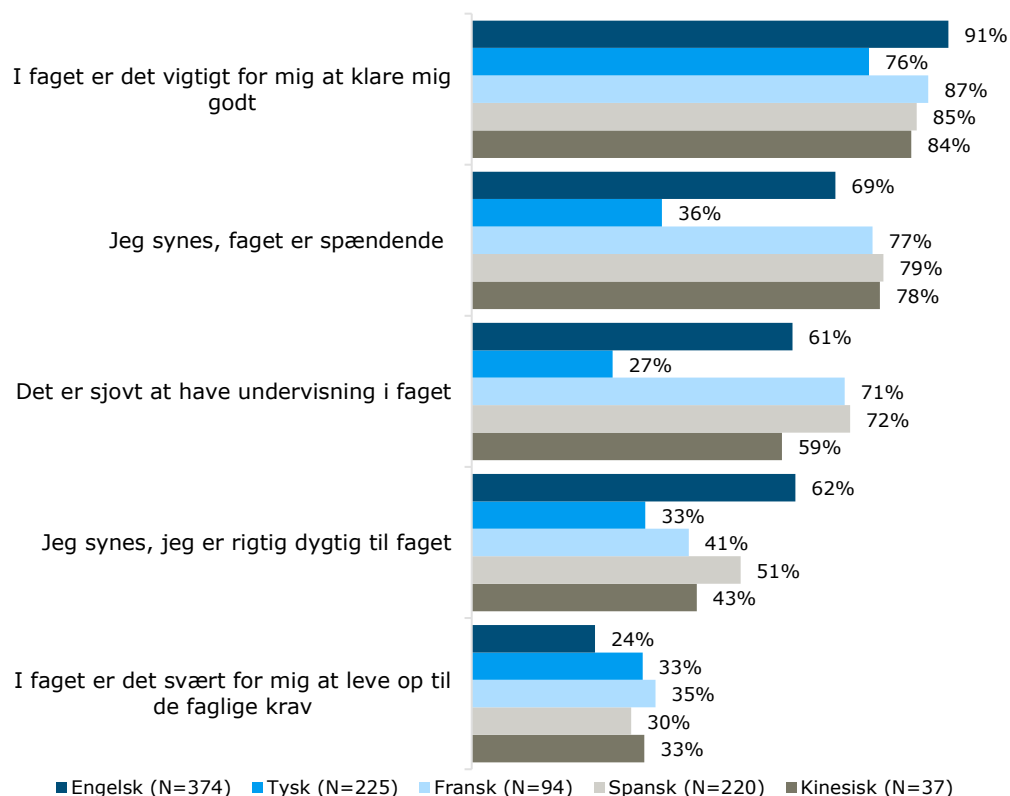
- Eleverne oplever generelt at være motiveret for at lære fremmedsprog, herunder at det er vigtigt for eleverne at klare sig godt i de forskellige fremmedsprog.
- Engelsk er entydigt det fremmedsprog, som eleverne er mest motiveret for at lære i både grundskolen og på ungdomsuddannelserne, dog tæt forfulgt af spansk, fransk og kinesisk på ungdomsuddannelserne. En væsentlig mindre andel af eleverne er til gengæld motiveret for at lære tysk i både grundskolen og på ungdomsuddannelserne.
- På tværs af ungdomsuddannelser og grundskole er drengene generelt mere motiveret for engelsk end pigerne. Når det kommer til de øvrige fremmedsprog, er det pigerne, der har den største motivation. Dette gælder særligt for spansk på ungdomsuddannelserne, men også for tysk i grundskolen. Drengenes motivation for tysk falder dog først i 13-14 årsalderen i forhold til pigerne. Indtil da er der ikke forskel.
- Meningsskabelse og vished om, hvad sprogene kan bruges til, er vigtige katalysatorer for motivation.
- Varieret undervisning og progression i elevernes læreprocesser understøtter elevernes lyst til og motivation for at lære fremmedsprog.

5.1 Motivation for fremmedsprog blandt elever på ungdomsuddannelserne

Dette afsnit stiller skarpt på elevernes motivation for at lære fremmedsprog på ungdomsuddannelserne. De kvantitative analyser af elevernes svar på spørgeskemaet vil løbende blive nuanceret af indsigter fra interview med eleverne, som i et bredere omfang belyser elevernes motivation for at lære de forskellige fremmedsprog.

Figuren nedenfor illustrerer elevernes vurderinger af deres egen motivation for at lære de forskellige fremmedsprog. Eleverne har vurderet, hvor enige de er i en række udsagn om motivation under hovedspørgsmålet: *"I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære faget"*. Figuren nedenfor viser andelen af elever, der har svaret 'delvist enig' eller 'enig' for hvert udsagn.

⁵ Ordet 'sjov' er anvendt som en del af spørgerammen til eleverne om deres motivation for undervisningen. Ordet sjov handler ikke om, at undervisningen er ren underholdning. Men ordet rummer elementer som fanger eleverne, hvilket relaterer sig til deres motivation og interesse. I øvrigt er det et ord, eleverne også selv bruger fx i de kvalitative interviews, hvorfor det også er et empirisk begreb. Dertil har vi erfaringer fra tidligere undersøgelser om elevens motivation for naturfag, at denne formulering kan være med at afdække elevernes motivation. (se følgeforskningen om fælles prøven i fysik/kemi, geografi og biologi: <https://www.uvm.dk/publikationer/folkeskolen/2018-indfoerelse-af-den-ny-faelles-proeve-i-fysik-kemi--biologi-og-geografi>)

Figur 5-5-1 Motivation for at lære fremmedsprog hos elever på ungdomsuddannelserne

Note: Figuren viser andelen, der svarer 'delvist enig' eller 'enig' på en 5-trinsskala. Spørgsmålsformulering: "I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære faget: " Se de fulde fordelinger for alle fag i Figur 7-17 til Figur 7-21 i figurbilaget. Datakilde: Spørgeskema blandt grundskoleelever.

Figuren viser, at motivationen for at lære ligger højt for både engelsk, fransk, spansk og kinesisk. Derimod skiller tysk sig ud ved, at andelen af elever, der er enige eller delvist enige i de forskellige udsagn om motivation, er væsentlig lavere end for de øvrige fag. Det gælder både for andelen, der oplever, at det er vigtigt at klare sig godt, om undervisningen er sjov, og faget er spændende, samt om eleverne oplever at være dygtige. Motivationen for tysk er entydigt mindre end for de øvrige fremmedsprog.

Hvis de enkelte udsagn i elevernes motivation undersøges nærmere, ses det, at det generelt er vigtigt for eleverne på ungdomsuddannelserne at klare sig godt i fremmedsprog. For alle fem fag er der således mere end tre fjerdedele af eleverne, som angiver, at de er delvist enige eller enige i, at det er vigtigt for dem at klare sig godt i det enkelte fag. For de øvrige motivationsudsagn er der forskelle mellem elevernes motivation i de forskellige fag. Fx er der en langt mindre andel af eleverne (henholdsvis 36 pct. og 27 pct.), som vurderer, at tysk er spændende, eller at tyskundervisningen er sjov, sammenlignet med de øvrige fag, hvor over 70 pct. i spansk og fransk er delvist enige eller enige i, at fagene er spændende, og at undervisningen er sjov. Eleverne har ligesom i spansk og fransk også en høj motivation for kinesisk, idet 78 pct. vurderer, at faget er spændende, mens en mindre andel (59 pct.) oplever, at undervisningen er sjov.

Hvad angår elevernes vurderinger af egne kompetencer og præstationer i fagene (nederste to udsagn i figuren), gælder det igen, at en større andel af elever i engelsk vurderer, at de er dygtige til faget (62 pct.). Modsat de øvrige udsagn er der en væsentlig mindre andel af eleverne i fagene fransk (41 pct.), spansk (51 pct.) og kinesisk (43 pct.), der oplever at være dygtige i fagene. Igen er det tysk, hvor der er den mindste andel af eleverne, som er delvist enige eller enige

i, at de er dygtige til faget (33 pct.). Endelig gør et lignende mønster sig gældende, når eleverne bliver bedt om at forholde sig til, i hvilken grad det er svært for dem at leve op til de faglige krav i det enkelte fag.

I forhold til ovenstående analyser har vi undersøgt, hvorvidt der er forskelle mellem drenge og piger i deres motivation for fagene. Her finder vi, at der er en signifikant større andel af drengene end pigerne, som er enige eller delvist enige i, at det er sjovt at have undervisning i engelsk. Ligeledes oplever en større andel af drengene, at de er dygtige til engelsk, ligesom en lavere andel af drengene end pigerne synes, at det er svært at leve op til de faglige krav. Modsat engelsk gælder det for spansk, at en signifikant større andel af pigerne end drengene oplever, at spansk er spændende, og at spanskundervisningen er sjov. For fransk og tysk er der ikke nogen betydelige forskelle mellem drenge og piger.

De kvalitative analyser fra de to ungdomsuddannelser bidrager med nogle interessante nuancer til ovenstående resultater. I det kvalitative materiale er elevernes motivation for at lære fremmedsprog ikke – som i ovenstående analyser – så udtalt relateret til enten forskelle mellem sprogfag eller mellem køn. I forbindelse med de afholdte workshops med eleverne er der spurgt ind til, hvad der har betydning for deres motivation for at lære fremmedsprog. Eleverne er blevet bedt om at reflektere individuelt, efterfulgt af en fælles dialog. Elevernes udsagn varierer, men synes på tværs af de to ungdomsuddannelser at gruppere sig i nogle overordnede tematikker. Det, der motiverer eleverne, synes således bredt set at være koblet til deres læreprocesser og oplevelsen af egen mestring, sprogfagernes anvendelighed samt dannelsesmæssige aspekter i forhold til at skærpe elevernes udsyn og kulturelle indsigt i andre lande.

En pointe, der går igen blandt de deltagende elever, er, at det uanset sprogfag er motiverende, når de oplever, at der er progression i deres læreprocesser – dvs. når de oplever, at bliver dygtigere, tør sige mere i plenum og kan bruge sproget i sammenhænge, der rækker ud over klassen og skolen, fx på en ferie eller en sprogrejse. Samtidig kan det ifølge flere af eleverne være frustrerende, når de ikke oplever at rykke sig, enten fordi de har svært ved det pågældende sprog, eller fordi der i perioder går for lang tid mellem undervisningsgangene, så det er svært at huske, hvad man lærte forrige gang.

Der synes desuden at være bred enighed blandt de involverede elever om, at uanset hvilket (sprog)fag der er tale om, er det mest motiverende at lære, hvis man har en klar oplevelse af, hvad sproget kan bruges til, og hvorfor det er relevant og meningsfuldt at lære netop det pågældende sprog. Meningsskabelse og vished om anvendelse er således centrale katalysatorer for elevernes motivation for at lære fremmedsprog. Citaterne nedenfor understøtter denne pointe.

“At få en forklaring på, hvorfor vi har det, for der er nogle, der ikke helt forstår, hvorfor vi har det. Det kunne gøre motivationen større, for så ville man bedre forstå, hvorfor vi har det.”

“Vi kommer jo til at møde en masse mennesker, som måske bliver udfordret på det sprog, vi snakker, så vi skal lære andres sprog for at kunne kommunikere. Så, muligheder i forhold til arbejde, rejser... Det motiverer mig, at jeg har noget at se frem til, når jeg kan de her sprog.”

Elever på ungdomsuddannelse

Endelig tegner der sig i de kvalitative analyser på ungdomsuddannelsesniveau et billede af, at det er motiverende at lære et sprog, når det så at sige åbner op for verden og giver nye muligheder og indsigter. Mange af eleverne opfatter det at lære fremmedsprog som en vigtig måde at udvide sin horisont på og dermed få et mere nuanceret billede af verden. Af denne årsag er det vigtig for

eleverne, at de ikke alene lærer sproget, men også får kendskab til de forskellige kulturer, normer og traditioner. Nedenstående citat eksemplificerer denne pointe.

“Når man lærer et sprog, så ligger der en masse kultur og historie bag, og det man lærer der, det fremmer ens måde at forstå andre mennesker på – og den måde de forstår verden på. Så det skaber et nyt verdensbillede. (...) Samtidig får man udvidet sin horisont og udvidede muligheder for at tage andre steder hen og være en del af kulturen. Det følger med sproget, fordi man kan deltage på en anden måde, når man forstår det.”

Elev på ungdomsuddannelse

I det følgende afsnit præsenteres analyserne af grundskoleelevernes motivation for at lære fremmedsprog.

5.2 Motivation for fremmedsprog blandt elever i grundskolen

Dette afsnit beskriver elevernes motivation for de enkelte fremmedsprog i grundskolen. Figuren nedenfor illustrerer elevernes vurderinger af deres egen motivation for at lære i de to fremmedsprog engelsk og tysk. Eleverne har ligesom på ungdomsuddannelserne vurderet, hvor enige de er i en række udsagn om motivation under hovedspørgsmålet: *“I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære faget”*. Figuren viser andelen af elever, der har svaret ‘delvist enig’ eller ‘enig’ for hvert udsagn.

Figur 5-5-2 Motivation at lære fremmedsprog hos elever i grundskolen

Note: Andel, der svarer ‘delvist enig’ eller ‘enig’ på en 5-trinsskala. Spørgsmålsformulering: *“I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære faget: ”* Se de fulde fordelinger for alle fag i Figur 7-22 og Figur 7-23 i figurbilaget. Datakilde: Spørgeskema blandt grundskoleelever.

Overordnet viser figuren, at elevernes motivation er større for engelsk end for tysk for alle udsagn, hvilket stemmer overens med resultaterne fra ungdomsuddannelserne. Konkret er der en stor andel af eleverne (85 pct.), som er delvist enige eller enige i, at det er vigtigt at klare sig godt i engelsk, hvorimod andelen for tysk er mindre (66 pct.). En lignende forskel mellem tysk og engelsk ses i forhold til elevernes oplevelse af, om faget er spændende, samt hvorvidt de synes, at de er gode til faget. Her er andelen, som er delvist enige eller enige, for engelsk henholdsvis 54 pct. og 53 pct., hvorimod andelen for tysk er henholdsvis 45 pct. og 40 pct. Omvendt viser figur 5-2, at der i grundskolen ikke er nogen forskelle i elevernes oplevelse af, om det er sjovt at have undervisning i engelsk og tysk (andelene, der svarer ‘enig’ eller ‘delvist enig’ er 47 pct. for begge fag). På ungdomsuddannelserne var det en markant større andel af eleverne, der oplevede,

at det er sjovt at have undervisning i engelsk, sammenlignet med tysk. Endelig oplever en større andel af eleverne i grundskolen, ligesom på ungdomsuddannelserne, at det er sværere at leve op til de faglige krav i tysk end i engelsk.

Som med analyserne på ungdomsuddannelsesnivea har vi ligeledes undersøgt, hvorvidt der er forskelle i drenge og pigers motivation for fremmedsprogene i grundskolen. I engelsk er der en signifikant større andel af drengene end pigerne, der oplever, at de er dygtige til engelsk, samt at de har lettere ved at leve op til de faglige krav, hvilket bemærkelsesværdigt også var tilfældet for drengene på ungdomsuddannelserne. For de øvrige parametre er der ikke forskel på pigerne og drengenes vurdering i forhold til engelsk. I tysk er forskellene mellem drenge og piger mere markante. På tværs af alle fem svarkategorier i figur 5-2 gælder det, at pigerne oplever at have højere motivation for tysk end drengene. Forskellen mellem pigernes og drengenes motivation for tysk indtræffer dog først, når eleverne er 13-14 år eller ældre. Hvis dette sammenholdes med andelen af elever, der i undersøgelsen vælger Tysk A eller B på ungdomsuddannelserne, ses der ligeledes en større andel af piger, der vælger Tysk A på de to ungdomsuddannelser, hvorimod andelen, der vælger Tysk B, er lige stor for drenge og piger. Forskellen mellem pigerne og drengenes valg af Tysk A er dog ikke signifikant.

Når elevernes motivation for fagene undersøges på tværs af forskellige aldre uden at sammenligne drengene og pigerne, er billedet, at en signifikant større andel af de yngre elever, sammenlignet med de ældre elever, oplever, at det er svært at leve op til de faglige krav i engelsk. Derudover synes en signifikant lavere andel af elever i alderen 13-14 år, sammenlignet med henholdsvis 11-12-årige og 15-16-årige elever, at det er sjovt at have undervisning i engelsk, og at faget er spændende. For tysk er de ældre elever mindre motiveret for faget end de yngre elever, hvilket er en almindelig tendens i relation til motivationsspørgsmål som disse. Konkret gælder det for alle svarkategorierne, undtagen svarkategorien *”I tysk er det vigtigt for mig at klare mig godt”*, at en signifikant større andel af de yngre elever er motiveret for tysk.

De kvalitative analyser af elevernes motivation for at lære fremmedsprog på grundskoleniveau følger overordnet set de samme tematikker som for de to ungdomsuddannelser. Blandt grundskoleeleverne er det således også egne læreprocesser og mestring, der synes at drive elevernes motivation, ligesom anvendelsesaspektet og det at opnå forståelse af andre kulturer og lande synes at udgøre drivende kræfter.

I forhold til elevernes egne læreprocesser og mestring synes der for størstedelen af grundskoleeleverne at være en klar sammenhæng mellem undervisningens karakter, deres motivation og i sidste ende deres læringsudbytte – en sammenhæng, der også til en vis grad italesættes blandt eleverne på ungdomsuddannelserne. Når undervisningen er spændende og sjov, motiverer det eleverne til at deltage aktivt, hvilket gør, at de oplever at lære mere. Citatet nedenfor illustrerer denne pointe.

”Det motiverer i hvert fald en rigtig meget, for når du har det sjovt, så lærer du også mere, fordi du har lyst til at lære mere.”

Elev på grundskole

En lærer på en af grundskolerne peger desuden på, at elevernes motivation også hænger sammen med, hvilke forudsætninger den enkelte elev har, og hvor godt eleven kommer fra start i forhold til at lære et nyt sprog. Hvor nogle elever allerede har et vist kendskab til særligt det engelske sprog, når de starter, og derfor kommer nemmere fra start, oplever andre elever en mere stejlt læringskurve, der kan påvirke deres motivation. Citatet nedenfor illustrerer denne pointe.

"Det afhænger af, hvor let det falder dem, det gælder både engelsk og tysk. Det handler også om, hvor godt de er kommet fra start. Elever, der har spillet spil osv. derhjemme, har det lettere. Man bliver jo nemt motiveret af noget, man er god til. Når vi leger forskellige lege, så går det lettere, men når de så skal til eksamen, så bliver de sådan lidt mere – "argh" – over det. Og så er der selvfølgelig et par stykker, som aldrig bliver motiveret, men det har typisk andre årsager."

Underviser på grundskole

En interessant nuance i forhold til eleverne på de to ungdomsuddannelser er desuden, at grundskoleelevernes motivation i en vis grad synes at være betinget af, at det i undervisningen fremgår tydeligt, hvad de kan bruge sprogene til, og hvorfor det er relevant at lære det pågældende sprog. Hvis læreren ikke formår at tydeliggøre anvendelsesaspektet for eleverne – og gerne med konkrete eksempler på uddannelse og job – kan det med andre ord påvirke deres motivation. Citatet nedenfor fra en elev, hvis motivation for sprogfagene, især tysk, er svingende, er et eksempel herpå.

"Jeg savner, at der er mere forklaring på, hvad vi kan bruge det til i fremtiden. Tit siger vores lærer: "I skal nok komme til at bruge det i fremtiden", men man kunne godt bruge noget mere konkret."

Elev på grundskole

Grundskoleeleverne betoner i det hele taget lærerens betydning for, hvorvidt de oplever at være motiveret eller ej i langt højere grad end eleverne på de to ungdomsuddannelser. Eleverne på ungdomsuddannelserne synes generelt at være bevidste om, hvordan de kan og vil anvende fremmedsprogene i relation til både hverdagsliv og forestillinger om fremtiden, hvilket har betydning for deres motivation for at lære de pågældende sprog. En af grundskolelærerne fremhæver, at hun som lærer er nødt til at gøre en aktiv indsats for at understøtte elevernes motivation, der kan være svingende alt efter, om de oplever, at de udvikler sig fagligt og finder indholdet i undervisningen relevant for deres eget hverdagsliv.

"Det handler rigtig meget om, at man fortæller og viser dem, at de er fyldt med sprog i forvejen og har en masse at trække på, så man kan hente en masse frem fra andre sprog. At sprog hænger sammen. Det handler om at pirre deres nysgerrighed og tage udgangspunkt i deres eget liv – musik, film, fritid-der, hvor de kan relatere det til sig selv."

Lærer på grundskole

Disse forskelle på tværs af grundskole og ungdomsuddannelse kan fx hænge sammen med, at eleverne på ungdomsuddannelsesniveau i højere grad har taget et aktivt valg i forhold til de fremmedsprog, de undervises i, og derfor – for de fleste af de involverede elevers tilfælde – har gjort sig tanker om, hvad de kan og skal bruge sproget til. Disse elever kan med andre ord siges at have en indre og personlig motivation for at lære (de selvvalgte) fremmedsprog, der gør deres motivation for at lære mindre afhængig af ydre forhold, fx at lærerne ekspliciterer fagenes relevans og anvendelighed.

Som analyserne på ungdomsuddannelsesniveau peger på, er der også blandt grundskoleeleverne en tendens til, at fremmedsprogens potentiale i forhold til at styrke elevernes udsyn mod verden spiller en central rolle for deres motivation. Flere grundskoleelever peger på særligt sprogenes potentiale i forbindelse med rejser og ferier, og tanken om at kunne tale det lokale sprog er motiverende og gør det meningsfuldt at lære sprog.

I det følgende kapitel går vi endnu tættere på selve undervisningens indhold og form med fokus på, hvordan eleverne oplever undervisningen.

6. UNDERVISNINGENS INDHOLD

Dette kapitel sætter fokus på elevernes oplevelse af, hvilke indholdsmæssige aktiviteter undervisningen i fremmedsprog består af. Herunder hvor ofte eleverne oplever de forskellige aktiviteter og undervisningsformer i undervisningen, samt om der er forskel på elevernes oplevelse af undervisningen, alt efter om de synes undervisningen er sjov eller ej. Kapitlet giver således indblik i den konkrete undervisningspraksis i fremmedsprogene, primært set fra elevernes perspektiver. De samlede hovedpointer fra kapitlet fremgår af boksen nedenfor og udfoldes efterfølgende.

KAPITLETS HOVEDPUNKTER

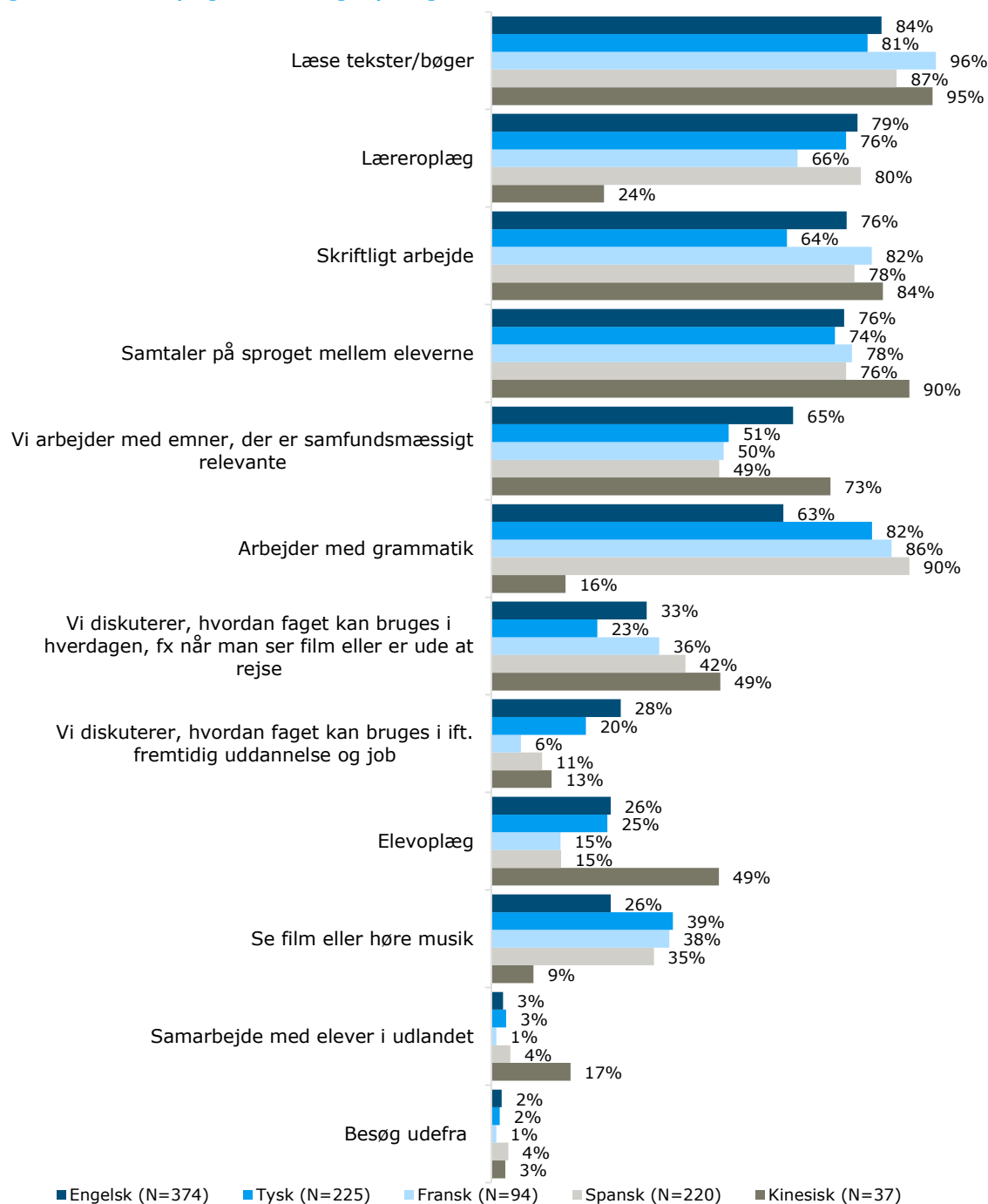
- Eleverne i både grundskolen og på ungdomsuddannelserne oplever på tværs af fagene, at 'klassiske' pædagogisk-didaktiske aktiviteter, som giver eleverne mulighed for at øve centrale færdigheder som at læse, skrive, lytte, tale og samtale, foregår ofte. Aktiviteter, der giver eleverne mulighed for at diskutere og reflektere, forekommer derimod – ifølge eleverne – knap så ofte.
- Relativt få elever oplever, at undervisningen ofte eller altid indeholder aktiviteter, der orienterer sig mod fagets anvendelse i hverdagen og fremadrettet i forhold til job og uddannelse. Dette gælder både for grundskolen og ungdomsuddannelserne.
- Generelt er der ensartede tendenser i forhold til aktiviteter i undervisningen på tværs af alle fagene. Forskelle mellem fagene, er bl.a.:
 - I tysk, spansk og fransk oplever eleverne i væsentlig højere grad at arbejde med grammatik end i engelsk og kinesisk.
 - I tysk ser man i højere grad film og hører musik end i de øvrige fag, særligt i grundskolen.
 - I kinesisk arbejder man oftere med samfundsrelevante emner samt diskuterer brugen af faget end i de øvrige fag.
- Mundtlighed og mulighed for at fejle er centrale karakteristika for god undervisning på både ungdomsuddannelserne og i grundskolen.

6.1 Undervisningen i fremmedsprog på ungdomsuddannelserne

Dette afsnit belyser, hvilke elementer eleverne på ungdomsuddannelserne oplever er til stede i undervisningen i fremmedsprog, samt hvordan eleverne oplever undervisningen. Analyserne foretages både ud fra de kvalitative data og data fra spørgeskemaerne. Eleverne er i spørgeskemaet blevet spurgt til: *"Hvor ofte indeholder undervisningen i faget følgende?"*, hvor de kunne svare på en 5-trinsskala fra *aldrig, sjældent, af og til* og *til ofte* eller *altid*.

Figuren herunder viser andelen af elever, der oplever, at den pågældende aktivitet ofte eller altid er indeholdt i deres undervisning. En væsentlig nuance i dette afsnit er at undersøge forskellen mellem elever, der oplever, at undervisningen er sjov, og elever der ikke gør i forhold til undervisningens indhold. Med andre ord vil der løbende blive udfoldet nuancer om, hvad der ifølge eleverne karakteriserer spændende undervisning

Figur 6-1 Fremmedsprogsundervisningen på ungdomsuddannelserne

Note: Andel, der svarer 'ofte' eller 'altid' på en 5-trinsskala. Figuren er inddelt, så andelen er faldende for engelsk, jo længere ned på listen man kommer. Spørgsmålsformulering: "Hvor ofte indeholder undervisningen i faget følgende?". Se de fulde fordelinger for alle fag i Figur 7-24 til Figur 7-28 figurbilaget. Datakilde: Spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever.

Figuren viser overordnet set en deling af de forskellige aktiviteter i undervisningen. En stor andel af eleverne oplever, at undervisningen i fremmedsprog ofte eller altid indeholder de øverste seks aktiviteter i figuren. Det vil sige: læse tekster/bøger, læreroplæg, skriftligt arbejde, samtaler på sproget mellem eleverne, vi arbejder med emner, der er samfundsmæssigt relevante og arbejder med grammatik. Modsat er der en relativ lille andel af eleverne på tværs af fagene, der oplever, at de nederste seks elementer ofte eller altid er repræsenteret i undervisningen, herunder: vi diskuterer, hvordan faget kan bruges i hverdagen samt i forhold til fremtidigt job og uddannelse.

Tilsvarende er der generelt en lille andel, der ofte eller altid oplever, at undervisningen indeholder *elevoplæg, se film eller høre musik, samarbejde med elever i udlandet* eller *Besøg udefra*. Dette indikerer, at eleverne på tværs af fagene oplever, at 'klassiske' pædagogisk-didaktiske aktiviteter, som giver eleverne mulighed for at øve centrale færdigheder som at læse, skrive, lytte, tale og samtale, ofte foregår. Aktiviteter, der giver eleverne mulighed for at diskutere og reflektere, forekommer derimod – ifølge eleverne – knap så ofte.

I det følgende delafsnit undersøges forskelle mellem undervisningen i de enkelte fag.

I **engelsk** oplever minimum tre fjerdedele, at undervisningen ofte eller altid indeholder aktiviteter som at *læse tekster og bøger, læreroplæg, skriftligt arbejde* og *samtaler på sproget mellem eleverne*. Herefter er der cirka 65 pct. af eleverne, der oplever, at undervisningen ofte eller altid indeholder *emner, der er samfundsmæssigt relevante* og *arbejde med grammatik*. Modsat oplever en mindre andel af eleverne, at undervisningen ofte eller altid indeholder *diskussion af, hvad engelsk kan bruges til i hverdagen* eller *i fremtidige job og uddannelse*. Dette er bemærkelsesværdigt, da eleverne samtidigt oplever, at engelsk har stor hverdagsrelevans samt relevans for deres fremtid (se kapitel 4). Dette indikerer, at elevernes oplevelse af fagets relevans ikke kommer fra selve undervisningens aktiviteter, men fordi de grundlæggende oplever en relevans i samfundet og deres hverdag.

Elever, der har **tysk**, oplever i høj grad samme fordeling af undervisningselementerne, som det var tilfældet for engelsk. Tyskundervisningen skiller sig ud fra engelsk ved, at en større andel (82 pct.) oplever, at undervisningen ofte eller altid indeholder *arbejde med grammatik*. Dette er bare 63 pct. i engelsk. Ligeledes er der en større andel af eleverne i tysk, der oplever, at undervisningen indeholder *se film og høre musik* end i engelsk. Oplevelsen af, at grammatik fylder meget i undervisningen, kan være et udtryk for, at mange elever synes grammatik er udfordrende og ikke særlig motiverende. Graden af mundtlighed vil i forhold til engelsk typisk være lavere, og aktiviteter som grammatik vil derfor udgøre en større del af undervisningen.

Denne pointe gør sig ligeledes gældende i forhold til fransk og spansk, hvor eleverne også oplever, at grammatik fylder meget. Det er desuden værd at bemærke, at kun en begrænset andel af eleverne oplever, at der i fransk- og spanskundervisningen er fokus på, hvordan sprogene kan bruges i forhold til uddannelse og job.

Franskundervisningen adskiller sig fra engelsk og tysk ved, at der er en særlig stor andel (96 pct.), der oplever, at undervisningen ofte eller altid indeholder aktiviteten *læse tekster/bøger*. Ligesom i tysk er der en større andel, der oplever, at undervisningen ofte eller altid indeholder *arbejde med grammatik* (86 pct.) samt *se film og høre musik* (38 pct.) end i engelskundervisningen (henholdsvis 63 og 26 pct.). Modsat oplever en mindre andel af eleverne i fransk, at undervisningen indeholder *læreroplæg, elevoplæg, og vi diskuterer, hvordan faget kan bruges i forhold til fremtidig uddannelse og job*.

Spanskundervisningen minder på mange måder om franskundervisningen. Spansk skiller sig dog ud ved at være det fag, hvor den største andel af eleverne (90 pct.) oplever, at undervisningen ofte eller altid indeholder *arbejde med grammatik*. En mindre andel af eleverne oplever, at spanskundervisningen indeholder *elevoplæg* og *diskussion af, hvad spansk kan bruges til i hverdagen* eller *i fremtidige job og uddannelse* i forhold til engelsk og tysk, men svarende til undervisningen i fransk.

Endelig viser resultaterne, at undervisning i **kinesisk** adskiller sig mest fra undervisningen i de øvrige fag. Der er en væsentlig mindre andel af eleverne i kinesisk, der oplever, at undervisningen indeholder *læreroplæg* (24 pct.), *arbejde med grammatik* (16 pct.) og *se film og høre musik* (9 pct.) end i alle de øvrige fag. Modsat er der en væsentlig større andel af eleverne i kinesisk end i de øvrige fag, der ofte eller altid oplever, at undervisningen indeholder *samfundsmæssigt relevante emner* (73 pct.), *samtaler på sproget mellem elever* (90 pct.), *elevoplæg* (49 pct.) og *samarbejde med elever fra udlandet* (17 pct.).

Boks 6-1 Sammenhængen mellem elever, der synes undervisningen er sjov, og deres oplevelse af undervisningens indhold

Der er gennemført en tillægsanalyse, der sammenligner undervisningens indhold mellem elever, der oplever, at undervisningen i de enkelte fremmedsprog er sjov, og elever der ikke oplever dette. Her finder vi, at elever, der oplever, at undervisningen i engelsk er sjov (svaret 'delvist enig' eller 'enig' hertil) ligeledes oplever, at engelskundervisningen oftere indeholder alle de forskellige aktiviteter. En mulig forklaring er, at eleverne, der oplever, at undervisningen er sjov, ligeledes oplever, at den er mere varieret. Alternativt er elever, der synes undervisningen er sjov, generelt mere positive over for undervisningen. Eleverne i tysk, fransk og spansk, der oplever, at undervisningen er sjov, oplever – ligesom i engelsk – at undervisningen signifikant oftere indeholder flere aktiviteter. I tysk, fransk og spansk er der imidlertid kun tale om følgende aktiviteter:

- *Vi arbejder med emner, der er samfundsmæssigt relevante*
- *Vi diskuterer, hvordan det kan bruges i hverdagen, fx når man ser film eller er ude at rejse?*
- *Se film eller høre musik*
- *Samtaler mellem eleverne*

Når vi ser på de kvalitative analyser, bekræfter de i nogen grad det billede, ovenstående resultater viser. Eleverne på de to ungdomsuddannelser fremhæver generelt, at undervisningen i engelsk i højere grad end i tysk, fransk og spansk rummer aktiviteter, der giver eleverne mulighed for at tale om og diskutere samfundsrelevante og politiske emner, der forudsætter et vist niveau og ordforråd. Af samme grund oplever eleverne i mindre grad sådanne aktiviteter i tysk og i begynderprog som fransk og spansk, hvor der ifølge eleverne ikke på samme vis er tale om et fælles sprog, som alle eller de fleste elever kan begå sig på. I disse fag synes tendensen at være, at eleverne oplever, at de arbejder med grammatik, læser tekster, lytter til sange og ser film – det vil sige aktiviteter, der ikke nødvendigvis forudsætter eller kombineres med mundtlighed.

I forbindelse med de kvalitative workshops er eleverne blevet bedt om at reflektere over, hvad de forbinder med god undervisning i fremmedsprog. En central pointe i denne forbindelse er, at netop mundtlighed bliver fremhævet som et element, der gør undervisningen god. Flere elever peger på, at de kun ved at tale og høre sproget oplever, at de bliver dygtigere. Særligt i fag som tysk, fransk og spansk, som eleverne sjældent bruger uden for klasserummet, synes mundtlighed – eller 'masser af taletid', som en elev udtrykker det – at være såvel en kvalitet som en mangel i undervisningen og således noget, de fleste elever efterspørger. Citatet nedenfor illustrerer denne pointe.

"Det kan godt være, at man kan bøjningen af alle verber, men hvis man står i en situation og skal bruge, lad os sige sit spanske, så kan det jo ikke hjælpe noget, hvis man ikke kan ordene, men kun bøjningen... Man er nødt til rent faktisk at kunne snakke med dem."

Elev på ungdomsuddannelse

En anden central pointe er, at der blandt eleverne på de to ungdomsuddannelser synes at være bred enighed om, at det er vigtigt at have mulighed for at 'lege sprogene ind', og at læringsmiljøet i klassen tillader, at man kan fejle. En elev uddyber denne pointe ved at understrege, at det for hende er langt vigtigere at kunne tale fx spansk nogenlunde frit, men med fejl, end det er at kunne formulere grammatisk korrekte sætninger, men ikke kunne finde ud af at bruge dem i en konkret samtale med en spanier.

"Jeg synes, at det er vigtigere at kunne sige 100 nogenlunde grammatisk korrekte sætninger end at kunne skrive 10, som er til perfektion."

Elev på ungdomsuddannelse

At have mulighed for at øve sig og fejle i undervisningen hænger således tæt sammen med ovenstående pointe om mundtlighed. Det interessante er desuden, at ønsket om at kunne fejle er særligt orienteret mod begyndersprogfagene og ikke mod engelsk, hvor eleverne synes at have større forventninger til sig selv, hinanden og undervisningen. Begyndersprogfagene synes således at udgøre et særligt læringsrum, hvor det er mere legitimt at fejle, 'ikke-præstere' og lege. Tyskfaget bliver ikke på samme måde fremstillet som et læringsrum, hvor det er acceptabelt og trygt at fejle.

Eleverne peger desuden på flere af de samme tematikker, som blev præsenteret i forrige kapitel omkring elevernes motivation for at lære fremmedsprog. Eksempler herpå er kulturforståelse, som bidrager til at gøre undervisningen spændende og vedkommende, samt at undervisningen understøtter elevernes fremtidige anvendelse af sproget, fx i forhold til at formulere mails til fiktive kunder eller samarbejdspartnere.

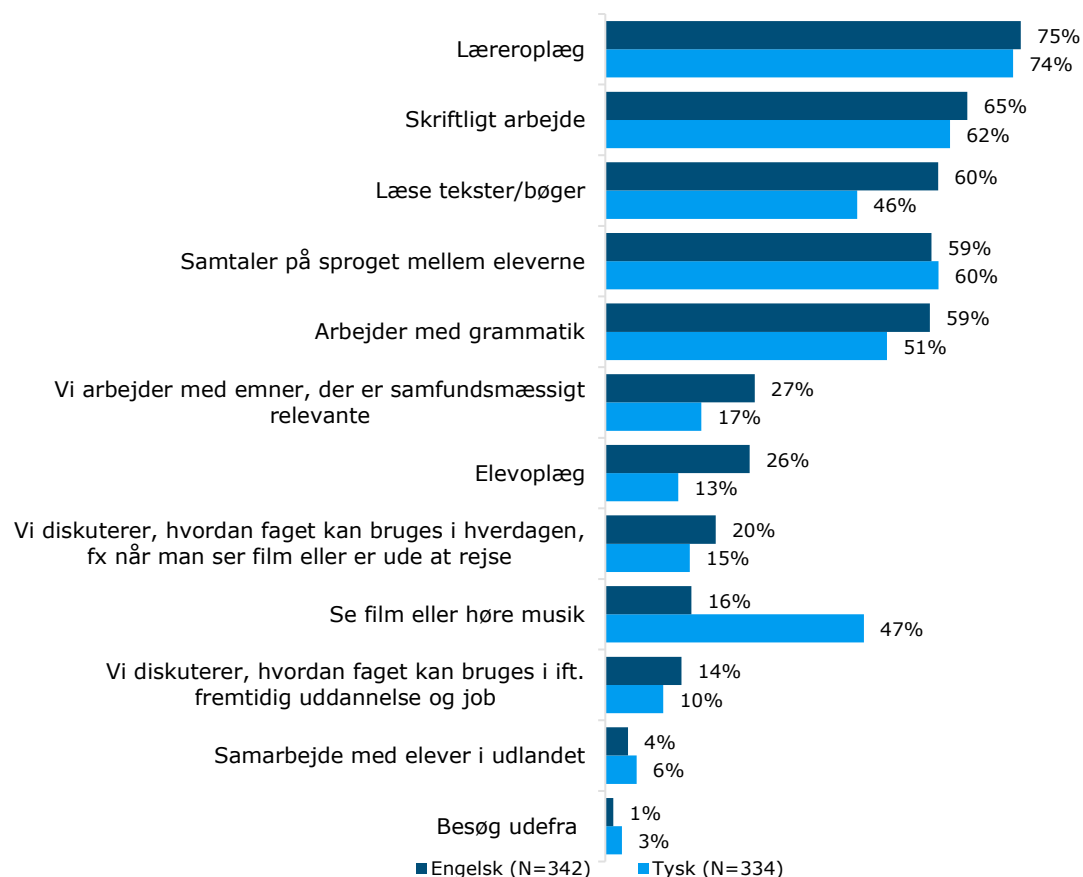
I følgende afsnit ser vi nærmere på grundskoleelevernes oplevelse af undervisningens indhold og form, som rummer visse ligheder med ovenstående analyser på ungdomsuddannelsesniveau.

6.2 Undervisningen i fremmedsprog i grundskolen

Dette afsnit belyser grundskoleelevernes oplevelse af undervisningens indhold i fagene engelsk og tysk. Eleverne er ligesom på ungdomsuddannelserne blevet spurgt til: *"Hvor ofte indeholder undervisningen i faget følgende?"*, hvor de kunne svare på en 5-trinsskala fra *aldrig, sjældent, af og til* og *til ofte* eller *altid*.

Figuren herunder vises andelen af elever, der oplever, at de forskellige aktiviteter ofte eller altid forekommer i deres undervisning.

Figur 6-2 Fremmedsprogsundervisningen i grundskolen

Note: Andel, der svarer 'ofte' eller 'altid' på en 5-trinsskala. Spørgsmålsformulering: "Hvor ofte indeholder undervisningen i faget følgende?". Se de fulde fordelinger for alle fag i Figur 7-29 og Figur 7-30 i figurbilaget. Datakilde: Spørgeskema blandt grundskoleelever.

Ligesom ved ungdomsuddannelserne i forrige afsnit, er der på grundskoleniveau en tydelig deling af de aktiviteter, som henholdsvis en stor del og en lille del af eleverne oplever præger undervisningen. Derudover er eleverne generelt enige om, at det nogenlunde er de samme aktiviteter, der optræder meget i både engelsk- og tyskundervisningen, dog med enkelte undtagelser.

Ser vi på de aktiviteter, eleverne ofte oplever i undervisningen, er det ligesom ved ungdomsuddannelserne *læreroplæg*, *skriftligt arbejde*, *læse tekster/bøger*, *samtaler på sproget mellem eleverne* og *arbejde med grammatik*. Disse aktiviteter er der mellem 50 og 75 pct. af eleverne, der ofte eller altid oplever i engelsk- og tyskundervisningen. Det er værd at bemærke, at andelen, der oplever, at aktiviteterne ofte eller altid indgår i undervisningen i grundskolen, generelt er lavere end på ungdomsuddannelsesniveau. Her er der fx 84 pct. af eleverne, der oplever, at engelskundervisningen ofte eller altid indeholder *læse tekster/bøger*, hvilket tilsvarende er 60 pct. i grundskolen. Hvis vi ser på de aktiviteter, som færrest elever oplever ofte eller altid indeholdt i undervisningen, flugter resultaterne igen med elevernes oplevelse på ungdomsuddannelserne. Det er særligt elementer som diskussion af fagets relevans, *elevoplæg* og *samarbejde med elever fra udlandet*.

Elevernes oplevelse af aktiviteterne i undervisningen i tysk og engelsk adskiller sig særligt ved, at aktiviteten *se film eller høre musik*, hvor 47 pct. af eleverne i tysk oplever dette ofte eller altid, hvorimod dette tal er 16 pct. for engelsk.

Boks 6-2 Sammenhængen mellem elever, der synes undervisningen er sjov og deres oplevelse af undervisningens indhold

Igen er der gennemført en tillægsanalyse, der sammenligner undervisningens indhold, mellem elever, der oplever, at undervisningen i de enkelte fremmedsprog er sjov, med elever, der ikke vurderer dette. Eleverne, der oplever, at undervisningen i engelsk i grundskolen er sjov (svaret 'delvist enig' eller 'enig' hertil) oplever, at engelskundervisningen oftere indeholder:

- *Vi arbejder med emner, der er samfundsmæssigt relevante.*
- *Vi diskuterer, hvordan det kan bruges i hverdagen, fx når man ser film eller er ude at rejse.*
- *Vi diskuterer, hvordan det kan bruges i forhold til fremtidig uddannelse og job.*
- *Samarbejde med elever i udlandet*

Derudover oplever elever, der finder undervisningen sjov, også signifikant hyppigere, at undervisningen indeholder de mere 'almindelige' dele som *se film eller høre musik, samtaler mellem eleverne, arbejde med grammatik og skriftligt arbejde*. I forhold til tysk er der ikke store forskelle mellem elever, der finder undervisningen sjov, og dem, der ikke gør.

De kvalitative analyser på grundskoleniveau tegner et billede, der overordnet set ligner det, på ungdomsuddannelsesniveau. Eleverne på de to grundskoler peger generelt også på, at god undervisning giver mulighed for at lære fremmedsprog, ikke blot ved at terpe grammatik og læse tekster, men gennem mundtlighed, leg og bevægelse. I den sammenhæng er der flere elever, der fremhæver, at variation i undervisningen er vigtigt, da forskellige aktiviteter og øvelser gør undervisningen mere interessant og desuden skaber flere muligheder for læring.

På tværs af de to grundskoler er der endvidere flere elever, der ligesom eleverne på ungdomsuddannelserne forbinder god undervisning i fremmedsprog med, at man kan øve sig og fejle, og at dette bør være en naturlig del af det at lære sprog. Enkelte elever peger imidlertid på, at det ikke altid er lige trygt at lave fejl, da de oplever, at andre elever gør opmærksom på deres fejl og korrigerer dem. Citatet nedenfor illustrerer denne pointe.

"Man taler mere flydende, når man ikke tænker på grammatik. Man taler mere frit, når man ikke tænker på fejl og ikke hele tiden får at vide, at du laver fejl. Det får jeg ikke mulighed for i undervisningen, der får jeg at vide, når jeg laver fejl, af andre elever, som ikke kan lade være med at rette."

Elev på grundskole

Citatet rejser en opmærksomhed om det at skabe et læringsmiljø og en klassekultur, hvori det er trygt og legitimt at lave fejl, og hvor elevernes behov for at tale på det pågældende fremmedsprog ikke hæmmes af en såkaldt 'fejlfindingskultur' blandt eleverne. At have mulighed for at lave fejl i et trygt læringsmiljø synes at udgøre en form for frirum for eleverne, der står i kontrast til den præstationskultur, der præger de fleste unges hverdagsliv. Et frirum, som eleverne værdsætter og efterspørger.

En anden interessant pointe, der fremgår af de kvalitative analyser på grundskoleniveau, er, at flere elever fremhæver elevinddragelse som et centralt element i god undervisning i fremmedsprog. Hvor nogle elever oplever at have medbestemmelse i forhold til, hvilke aktiviteter der skal foregå i undervisningen, er der andre, der oplever, at læreren ikke lytter, når de kommer med forslag. Citaterne nedenfor, som omhandler undervisning i tysk, illustrerer denne diskrepans.

"Det er sjovere. At man selv har lidt kontrol over det på en eller anden måde, at det ikke kun er læren, som bestemmer."

"Vores lærer lytter ikke rigtigt til os, for vi laver hele tiden det samme med, at vi har læst en tekst og skal lave opgaver til den."

Elever på grundskole

Også dette citat sætter fokus på en væsentlig pædagogisk-didaktisk pointe, der relaterer sig ikke blot til fremmedsprogsundervisningen på grundskoleniveau, men som vedrører undervisning, motivation og læring mere generelt. Når eleverne får mulighed for at øve indflydelse på undervisningen, oplever de, at undervisningen bliver sjovere og mere motiverende, fordi de har ejerskab og 'kontrol', som eleven i citatet ovenfor beskriver. Og i den pædagogiske verden er koblingen mellem motivation og læring et begrebspar, der – som nærværende undersøgelse ligeledes indikerer – er tæt og gensidigt forbundet.

7. CENTRALE OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

De samlede analyser i nærværende undersøgelse har affødt en række opmærksomhedspunkter for det videre arbejde med at styrke unges syn på fremmedsprog i Region Midtjylland. Opmærksomhedspunkterne har karakter af at være centrale hovedpointer, som giver anledning til nærmere drøftelse og eventuelle tiltag i Det Regionale Sprogudvalg under Rådet for Fremtidens Kompetencer i Region Midtjylland. Opmærksomhedspunkterne orienterer sig mod strukturelle betingelser i forhold til mulighederne for at vælge fremmedsprog, såvel som mod pædagogisk-didaktiske greb i selve undervisningen. I de følgende afsnit vil der overvejende være fokus på opmærksomhedspunkter i forhold til de sprogfag, som eleverne i mindre grad finder relevante og spændende, og hvor behovet og potentialet for udvikling dermed er størst. Det drejer sig i særlig grad om tysk, fransk og spansk.

Eleverne oplever, at engelsk har høj relevans

Et centralt opmærksomhedspunkt er, at engelskundervisningen synes at rumme potentialer, som kan inspirere de øvrige fremmedsprog. Som undersøgelsen har vist, er engelsk det fremmedsprog, som eleverne på både grundskole- og ungdomsuddannelsesniveau oplever, at de har nemmest ved, og som de vurderer er mest brugbart i forhold til fremtidig uddannelse og job. Undervisningen i engelsk synes desuden at adskille sig fra de øvrige fremmedsprog ved at rumme en højere grad af mundtlighed, ligesom det drøftes i undervisningen, hvad sproget kan bruges til fremadrettet – faktorer, der har betydning for elevernes motivation for at lære sproget. Endelig viser undersøgelsen, at engelsk er det fremmedsprog, der 'fanger' drengene mest, og hvor de selv oplever, at de klarer sig bedst. Disse pointer giver anledning til en nærmere undersøgelse af, hvad engelskundervisningen rummer, og hvordan dette eventuelt kan inspirere undervisningen i de øvrige fremmedsprog.

Manglende udbud af fremmedsprog begrænser elevernes valgmuligheder

Et centralt opmærksomhedspunkt er, at ca. en fjerdedel af de adspurgte elever ikke har haft mulighed for at vælge det sprog, de helst ville have på deres ungdomsuddannelse, fordi det pågældende sprog ikke blev udbudt, at der ikke var plads til det i deres studieretning, eller fordi der ikke var nok elever til at oprette et hold. En fjerdedel er formentlig lavt sat, da dataindsamlingen udelukkende dækker over to store ungdomsuddannelser med mange forskellige udbudte fremmedsprog. Hvis undersøgelsen også havde dækket over de mindre ungdomsuddannelser med en smallere tilbudsvifte, ville andelen formodes at være højere. Dette betyder således, at en relativ stor andel af eleverne enten har været tvunget til at vælge en ikke-sproglig studieretning eller et sprog, de oplever er mindre relevant, og hvor deres motivation for at lære sproget potentielt er begrænset.

Forældre og tidligere erfaringer med sproget påvirker elevernes tilvalg og fravalg

En anden væsentlig pointe i forhold til at øge antallet af unge, der aktivt vælger fremmedsprog, handler om forældrenes rolle i forhold til tilvalg og fravalg. Undersøgelsen viser, at forældrene spiller en central rolle i forhold til det at vælge fremmedsprog – både i grundskolen og på de to ungdomsuddannelser. Mange forældre har en holdning til, hvilke sprog der er relevante for deres børn at lære, hvilket ikke altid stemmer overens med det, eleven selv ønsker. Fx at tysk er et vigtigt handelssprog, og at fransk rummer et væsentligt dannelsesmæssigt potentiale. Samtidig viser undersøgelsen, at elevernes tidligere skoleerfaringer med fremmedsprog spiller en væsentlig rolle – både i forhold til undervisningens indhold og den lærer, der har undervist og dermed fungerer som en form for repræsentant for det pågældende sprog. Har eleven oplevet, at undervisningen har været spændende og lærerig, har relationen til den pågældende lærer været god, og har han eller hun 'brændt' for sit fag, vil eleven være mere tilbøjelig til at vælge samme fremmedsprog på ungdomsuddannelsen.

Variation, medbestemmelse og mulighed for at fejle motiverer eleverne

En central kvalitativ pointe er, at elevernes motivation for at lære fremmedsprog på tværs af grundskole og ungdomsuddannelse i høj grad fremmes, når de oplever, at undervisningen er præget af varierede opgaver, temaer og tilgange, der muliggør forskellige former for deltagelse og læring. En pointe, der med stor sandsynlighed ikke begrænser sig til at gælde sprogfagene, men som ikke desto mindre har betydning for, hvordan eleverne engagerer sig i undervisningen. Variation skal imidlertid ikke forstås som et mål i sig selv, men som en måde at tilrettelægge undervisningen på, så der skabes differentierede læringsrum, der aktiverer eleverne på forskellige måder i forhold til at læse, skrive, lytte, tale og samtale. Undersøgelsen viser, at medbestemmelse i forhold til, hvilke aktiviteter og temaer undervisningen skal rumme, motiverer eleverne og bidrager til at skabe meningsfuld variation.

En interessant pointe er desuden, at mulighed for at fejle synes at være en central drivkraft for elevernes motivation og læring. Især begyndersprogfagene som fransk og spansk rummer et særligt potentiale som læringsrum, fordi det i disse fag i modsætning til andre, opleves mere legitimt at fejle og prøve sig frem. Eleverne forventes ikke at have bestemte færdigheder fra start, og en del af undervisningen synes desuden at foregå mere legende, fx gennem rollespil og ordlege, der ifølge eleverne gør det mere naturligt og acceptabelt at lave fejl. At det i nærværende undersøgelse særligt synes at være begyndersprogene, der rummer dette potentiale, betyder imidlertid ikke, at denne pointe ikke er relevant for de øvrige fremmedsprog. Herunder tysk, som er det sprog, eleverne finder mindst relevant og spændende. Med andre ord er der pædagogisk-didaktiske greb fra begyndersprogene, der med fordel kan inspirere undervisningen i fortsætterfagene.

Vished om, hvad sproget kan bruges til, gør undervisningen mere meningsfuld

Et centralt opmærksomhedspunkt, der knytter sig til selve undervisningen, er desuden, at det er vigtigt for eleverne, at de ved, hvad de forskellige fremmedsprog kan bruges til. Dette gælder såvel i forhold til at vælge sprog som i relation til elevernes motivation og læring i selve undervisningen. Med andre ord er det centralt, at undervisningen allerede på grundskoleniveau rummer diskussioner om, hvad de forskellige sprog kan bruges til i elevernes hverdagsliv, hvilke muligheder for uddannelse, rejser og job, de potentielt åbner op for mv. Når eleverne ved, hvad de hver især kan bruge de forskellige sprogfag til, oplever de at være mere motiveret for at lære, fordi der i (endnu) højere grad er en mening med, hvad de skal lære og hvorfor. Undersøgelsen viser i denne sammenhæng, at det særligt er i engelskfaget, at eleverne er bevidste om, hvad de kan bruge sproget til, og at det også er i engelskundervisningen, at der tales mest herom. Dette retter en opmærksomhed mod de øvrige sprogfag i forhold til at hjælpe eleverne (og deres forældre) med at skabe tydelighed om sprogenes forskellige potentialer.

Tysk, fransk og spansk 'lever' næsten udelukkende i klasserummet

Endelig er det væsentligt at have for øje, at sprogfag som tysk, fransk og spansk i modsætning til engelsk sjældent bevæger sig ud af klasserummet. Dette handler om, at størstedelen af de involverede elever ikke oplever at have behov eller mulighed for at bruge sproget uden for skolen, ofte fordi de bruger engelsk i stedet eller ikke oplever at have en anledning til fx at bruge tysk eller fransk i kommunikation med udenlandske venner. Flere nævner dog, at de oplever at kunne bruge fx fransk og spansk, når de er på ferie med familien, men at det begrænser sig til at kunne hilse, gå ud at handle og bestille mad. Dette betyder, at selve undervisningen udgør en helt central arena for elevernes sprogudvikling, der af samme grund bliver mindre intensiv, fordi der går længere tid imellem, sproget bliver brugt, hvilket igen kan påvirke elevernes motivation og engagement.

Til trods for begrænset anvendelse af tysk, fransk og spansk uden for klasserummet, oplever de fleste elever, at disse sprog kan bidrage til at udvide deres horisont og viden om andre lande og kulturer. Disse fremmedsprog udgør med andre ord et vigtigt vindue til verden, hvorfor det er centralt, at undervisningen også har fokus på historie, kultur og samfundsforhold i de pågældende lande.

BILAG 1: METODEBILAG

Metodebilaget har til formål at skabe gennemsigtighed i den kvantitative dataindsamling, som Rambøll har foretaget i forbindelse med undersøgelsen unges syn på fremmedsprog i Region Midtjylland. Bilaget gennemgår population, stikprøve, dataindsamling og udarbejdelsen af spørgeskema.

Population og stikprøve

Den relevante population af unge er bosat i Region Midtjylland og modtager fremmedsprogsundervisning på folkeskoler eller ungdomsuddannelser.

Den kvantitative dataindsamling bruges i samspil med en kvalitativ undersøgelse af samme emne. For at understøtte de kvalitative indsigter mest muligt er den kvantitative dataindsamling foretaget på samme skoler og uddannelsesinstitutioner, som de kvalitative undersøgelser. Stikprøven består dermed af elever fra klasser med fremmedsprog på en folkeskole og to gymnasiale uddannelser, henholdsvis inden for STX og HHX. Af hensyn til undersøgelsesdeltagernes anonymitet benævnes skolerne ikke.

Gennemførelse af dataindsamlingen

Dataindsamlingen forløb simultant med de kvalitative interview og fokusgruppemøder.

I grundskolen fik alle klasser i 5.-9. klasse besøg af to repræsentanter fra Rambøll samt skolens viceforstander, der opfordrede eleverne til at deltage i undersøgelsen. Eleverne deltog ved at indtaste en oprettelseskode på deres smartphone eller pc eller ved at scanne en QR-kode. Rambøll medbragte Ipads til de elever, som ikke selv havde redskaber til at tilgå skemaet.

Eleverne besvarede skemaerne, efter at Rambøll og skolens viceforstander igen havde forladt lokalet. Det var for at undgå påvirkning af elevernes besvarelser og for at sikre elevernes anonymitet.

På de to ungdomsuddannelser blev dataindsamlingen gennemført i tæt dialog med skolernes ledelse, hvilket betyder, at de er gennemført på lidt forskellig vis. På ungdomsuddannelsen med STX fik eleverne tilsendt et link til undersøgelsen direkte fra skolen. De blev herefter opfordret til at deltage af deres lærere, og mange fik tid i løbet af skoledagen til at gennemføre undersøgelsen.

På den anden ungdomsuddannelse fik relevante klasser på HHX-delen besøg af to Rambøll-repræsentanter. Inden havde eleverne modtaget et link til deltagelse i undersøgelsen fra skolen. Repræsentanterne fra Rambøll fortalte om undersøgelsen og opfordrede eleverne til at deltage i undersøgelsen. Rambøll medbragte Ipads til de elever, som ikke selv havde redskaber til at tilgå skemaet. Ligesom på grundskolen besvarede eleverne skemaerne, efter at repræsentanterne fra Rambøll igen havde forladt lokalet. Det var for at undgå påvirkning af elevernes besvarelser og for at sikre elevernes anonymitet.

Oversigt over besvarelser

Tabellen herunder viser en samlet oversigt over datagrundlaget fra spørgeskemaundersøgelsen.

Figur 7-1 Oversigt over datagrundlaget i spørgeskemadataet

	Antal skoler	Sprogfag	Antal svar for hvert fag	Samlet antal svar
Grundskole 5.-9. kl.	1	Engelsk	342 elever	342 elever ^{a)}
		Tysk ^{c)}	334 elever	
Ungdomsuddannelser	2	Engelsk	374 elever	553 elever ^{b)}
		Tysk	225 elever	
		Fransk	94 elever	
		Spansk	220 elever	
		Kinesisk	37 elever	

Det er ikke muligt at beregne en svarprocent på undersøgelsen, da den er gennemført med fuld anonymitet. Det betyder, at der ikke foreligger baggrundsoplysninger på stikprøvegrundlaget eller andre oplysninger fra de elever, som ikke har deltaget.

Et indblik i *dækningsgraden* af den kvantitative undersøgelse kan fås ved at se på antallet af potentielt relevante elever på institutionerne. På Skole 1 vurderes dækningsgraden til at være meget høj. Cirka 80 pct. af de relevante elever har gennemført undersøgelsen. Relevante elever er elever fra 5. klasse og op.

På ungdomsuddannelserne er dækningsgraden noget lavere. Begge gymnasier har en nogenlunde sammenlignelig dækningsgrad på mellem 20 og 30 pct. På ungdomsuddannelsen med STX, hvor Rambøll ikke gik rundt i klasserne, har svarprocenten været meget afhængig af, hvor mange elever skolen har sendt skemaet ud til. På den anden ungdomsuddannelse har svarprocenten været afhængig af modtagelsen i klassen, samt hvilke og hvor mange klasser der har været besøgt. På begge ungdomsuddannelser har der været en afhængighed af, at der er fundet tid i undervisningen og den relevante underviseres opbakning hertil.

Udarbejdelse af spørgeskemaet

Spørgeskemaet, der er benyttet til dataindsamlingen, kan opdeles i to varianter. Et spørgeskema til grundskoleelever og et spørgeskema til elever på ungdomsuddannelser.

Skemaet til elever på ungdomsuddannelser er udarbejdet med fokus på målgruppen i form og indhold. Opsætningen og layoutet er også her optimeret til deltagelse via smartphone og tablet.

Spørgsmålene i ungdomsskoleskemaet kan deles op i følgende temaer:

- Baggrundsoplysninger: 6 spørgsmål
- Spørgsmål om valg af fremmedsprog: 10 spørgsmål
- Spørgsmål om undervisningen: 15 spørgsmål pr. sprog
- Spørgsmål om motivation: 5 spørgsmål pr. sprog
- Spørgsmål om relevansen af fremmedsprog: 9 spørgsmål

For elever med to sprogfag er de blevet spurgt til begge fag særskilt. På ungdomsuddannelserne er det muligt at have flere end to sprogfag på samme tid. Det ville betyde en spørgeramme på flere end 100 spørgsmål for disse elever. For at imødekomme denne udfordring har skemaet en indbygget automatisering af sprogvvalg. Hver elev på ungdomsuddannelserne skal derfor højst svare for to sprog.

Tildelingen af sprog er tilfældig inden for et par enkelte regler. En enkelt problematik, der er kommet frem undervejs, har været, at spørgeskemaet har været langsomt under besvarelsen. Dette skyldes den afgrænsning til to spørgsmål, der er lagt ind, hvor spørgeskemaet tilfældigt skal vælge hvilke.

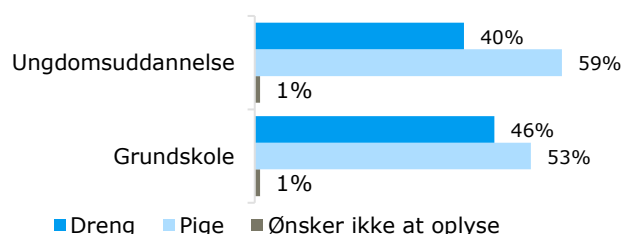
Skemaet til grundskolen overlapper på mange områder med skemaet til ungdomsuddannelserne. Spørgeskemaet er dog gennemarbejdet, så sproget er målrettet skoleelever fra 5.- til 9. klassetrin.

Eleverne i grundskolen har fået samme temaer som på ungdomsuddannelserne på nær temaet "Spørgsmål om valg af fremmedsprog".

Beskrivelse af populationen

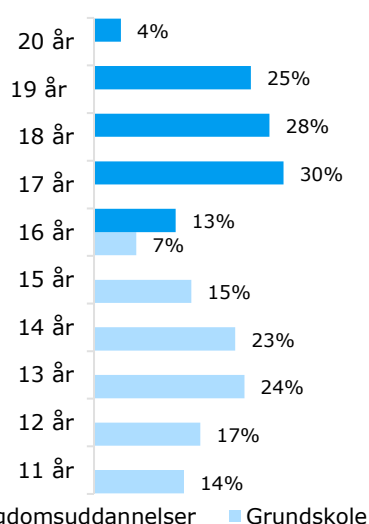
De følgende figurer viser fordelingen af drenge og piger i undersøgelsen, aldersmæssig fordeling i grundskolen, samt hvor langt eleverne er på ungdomsuddannelserne. Dertil viser det andelen af elever på STX og HHX.

Figur 7-2 Er du dreng eller pige?

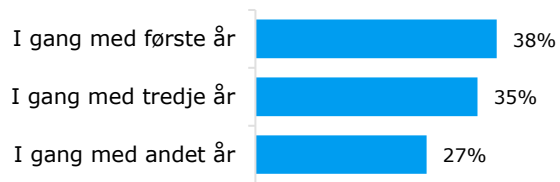
Note: N for ungdomsuddannelser = 553. N for grundskole = 342

Figur 7-3 Hvor gammel er du?

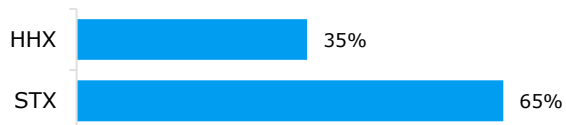
Note: N for ungdomsuddannelser = 553. N for grundskole = 342

Figur 7-4 Hvor langt er du med din uddannelse?

Note: Spørgsmålet er stillet til elever på ungdomsuddannelser. N = 553

Figur 7-5 Hvilken ungdomsuddannelse går du på?

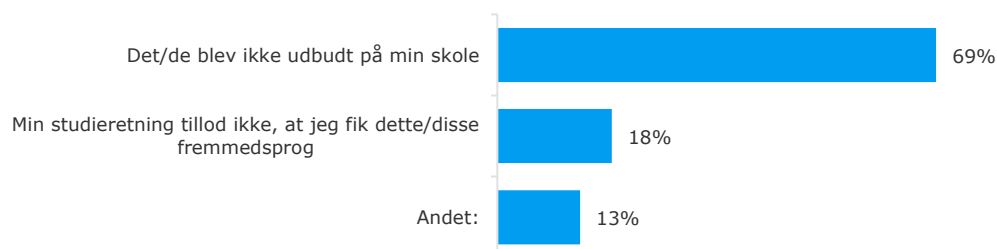

Note: Spørgsmålet er stillet til elever på ungdomsuddannelser. N = 533

BILAG 2: FIGURBILAG

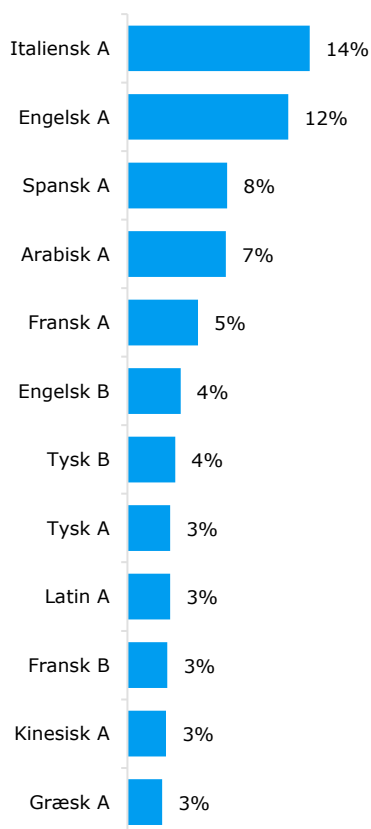
Bilagsfigurer om valg af fremmedsprog

Figur 7-6 Hvorfor kunne du ikke få alle de fremmedsprog, du helst ville have? (ungdomsuddannelser)

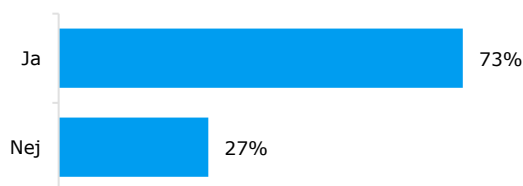
Note: Spørgsmålet er stille til elever på ungdomsuddannelser. N = 131

Figur 7-7 Hvilke fremmedsprog ville du have haft, hvis du kunne vælge helt frit?

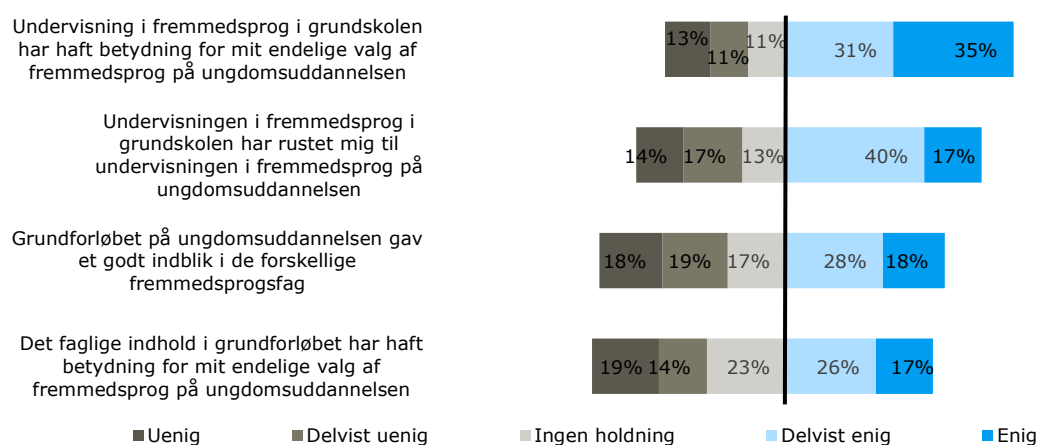
Note: Figuren viser andelen der gerne ville have haft faget hvis de kunne vælge frit, og som ikke faktisk er endt med at få det. Dvs. det er et kryds af to spørgsmål: hvilke fag har du og hvad ville du have haft hvis du kunne vælge frit. Spørgsmålet er stille til elever på ungdomsuddannelser. N = 553

Figur 7-8 Har du tidligere deltaget i brobygningsforløb, hvor du er blevet præsenteret for fremmedsprog?

Note: N = 553, 'ved ikke' svar er sorteret fra. Spørgsmålet er stille til elever på ungdomsuddannelser.

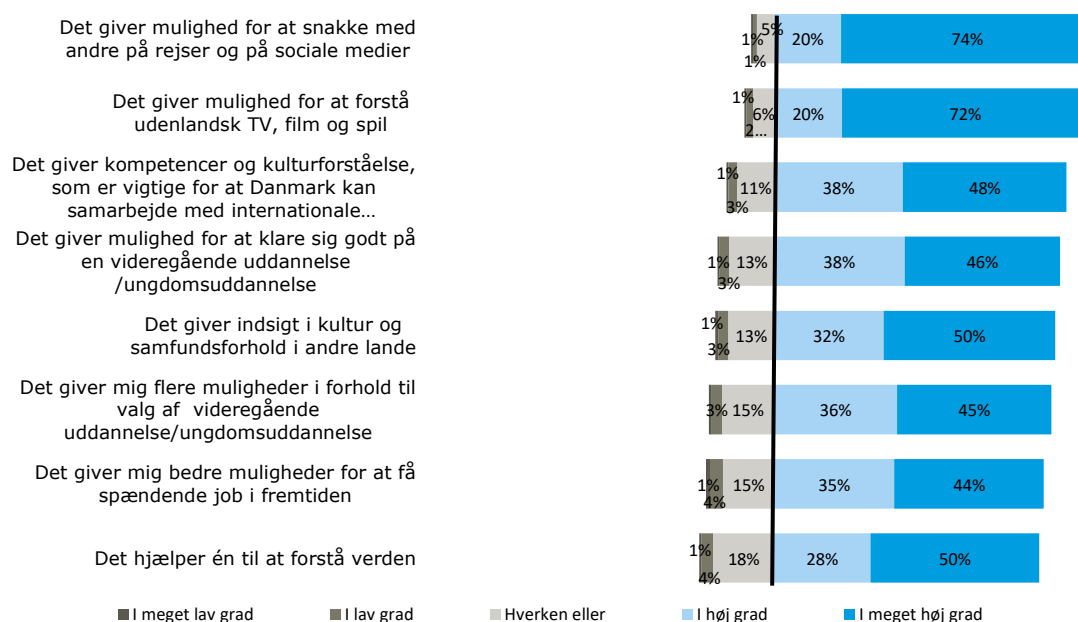
Figur 7-9 Hvor enig er du i følgende udsagn om fremmedsprog?

Note: Spørgsmålet er stille til elever på ungdomsuddannelser. N = 553

Bilagsfigurer om de unges syn på fremmedsprog

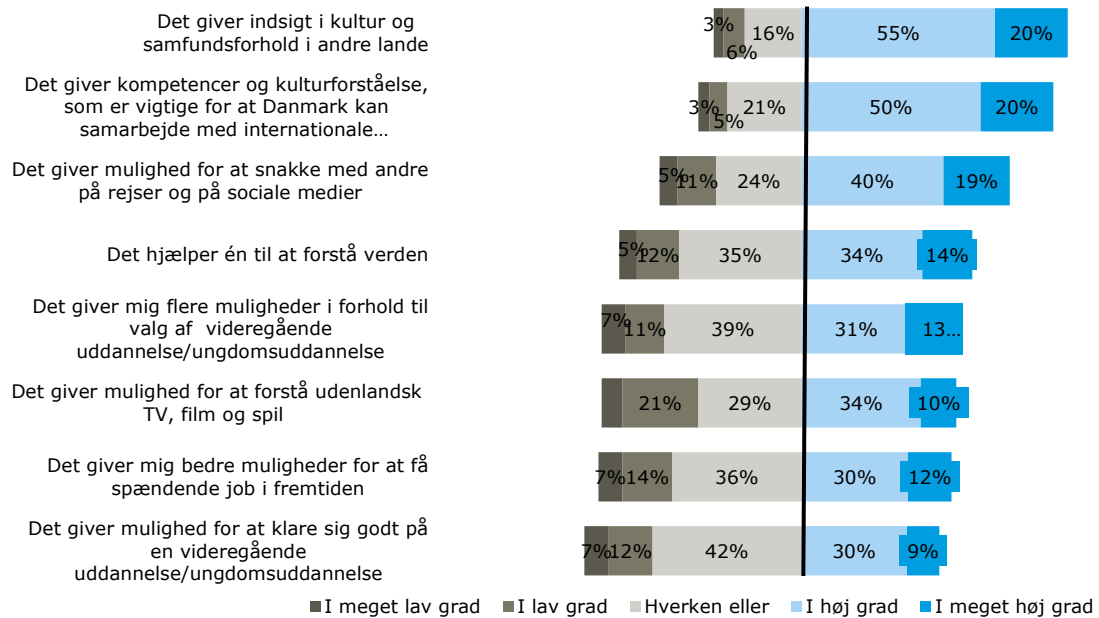
Figur 7-10 Undervisningen i engelsk er relevant fordi... (ungdomsuddannelser)

Note:

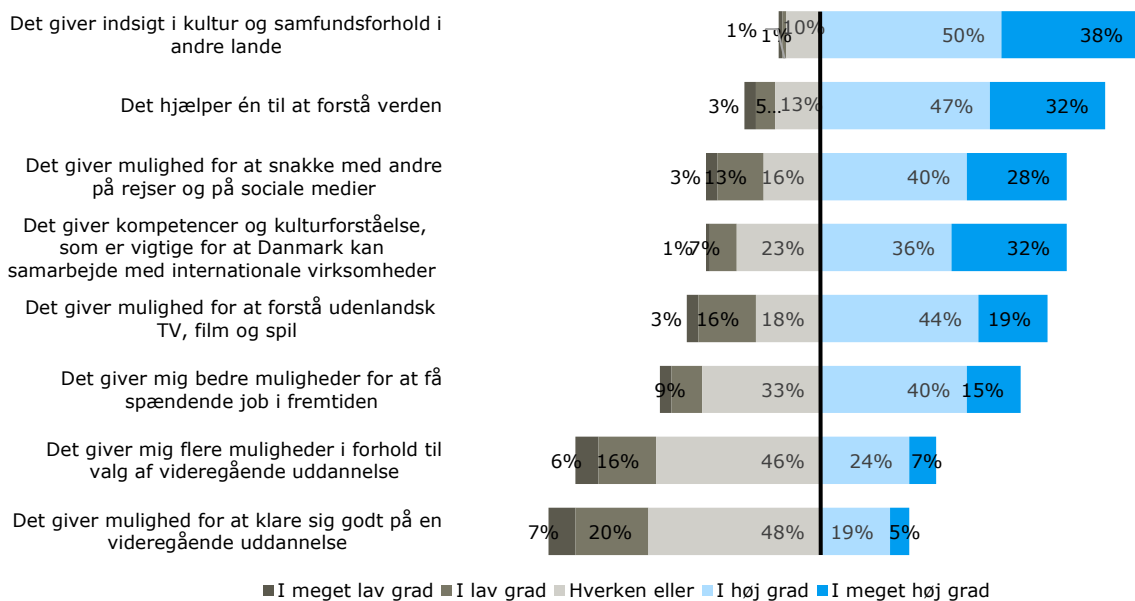
N=374. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Uenig", "Delvist uenig", "Hverken eller", "Delvist enig" eller "Enig" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "Undervisningen i engelsk er relevant fordi...". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever.

Figur 7-11 Undervisningen i tysk er relevant fordi... (ungdomsuddannelser)

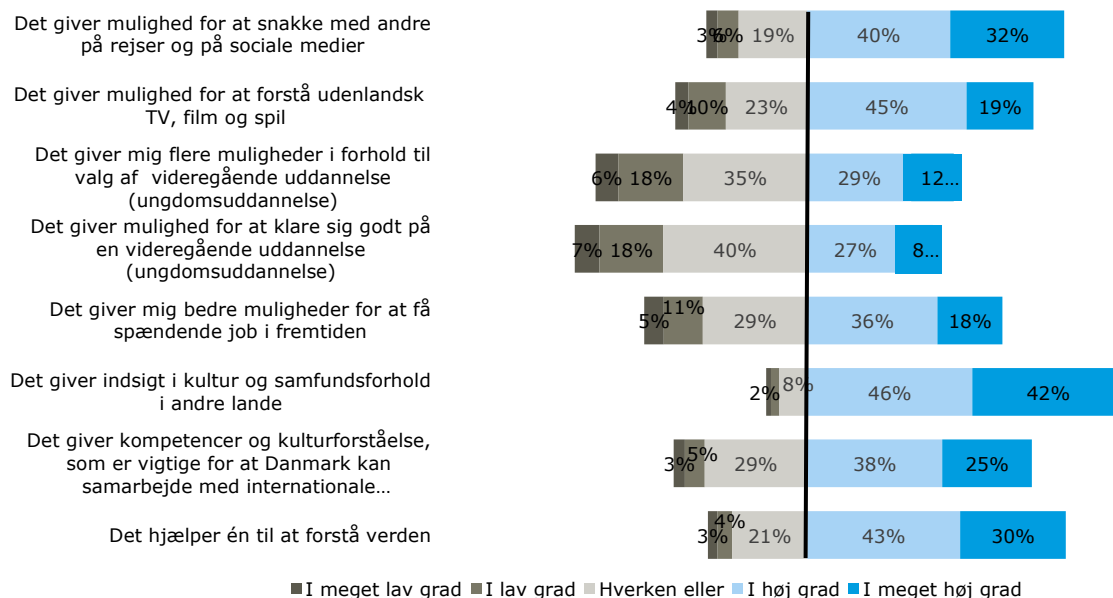
Note: N=225. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Uenig", "Delvist uenig", "Hverken eller", "Delvist enig" eller "Enig" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "Undervisningen i tysk er relevant fordi...". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever.

Figur 7-12 Undervisningen i fransk er relevant fordi... (ungdomsuddannelser)

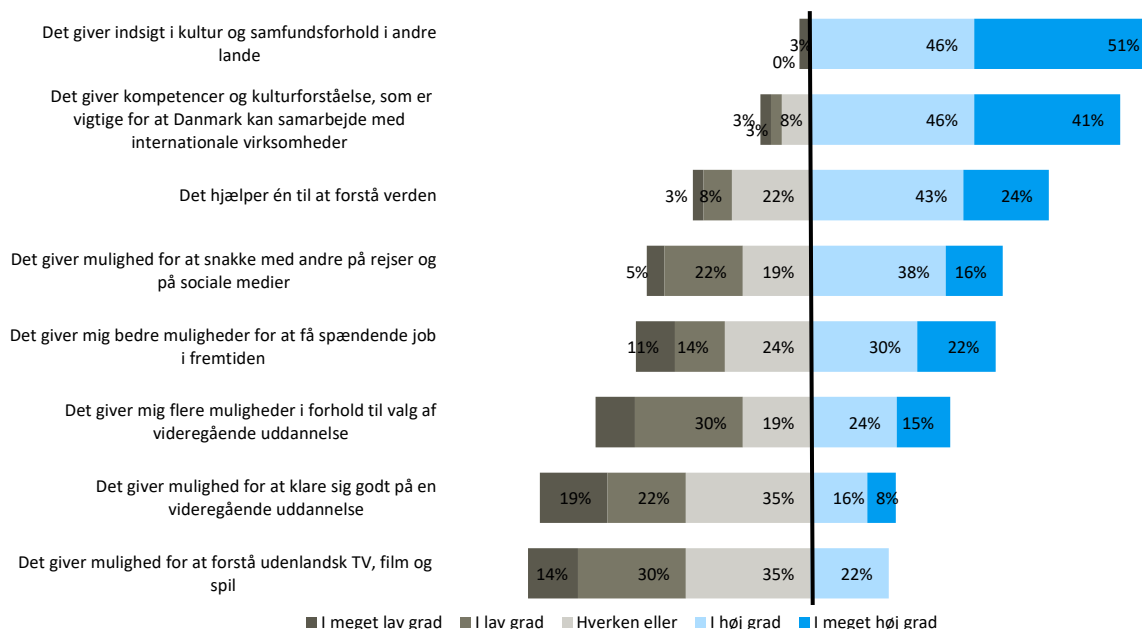
Note: N=94. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Note: Andel, der svarer "Uenig", "Delvist uenig", "Hverken eller", "Delvist enig" eller "Enig" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "Undervisningen i fransk er relevant fordi...". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever.

Figur 7-13 Undervisningen i spansk er relevant fordi... (ungdomsuddannelser)

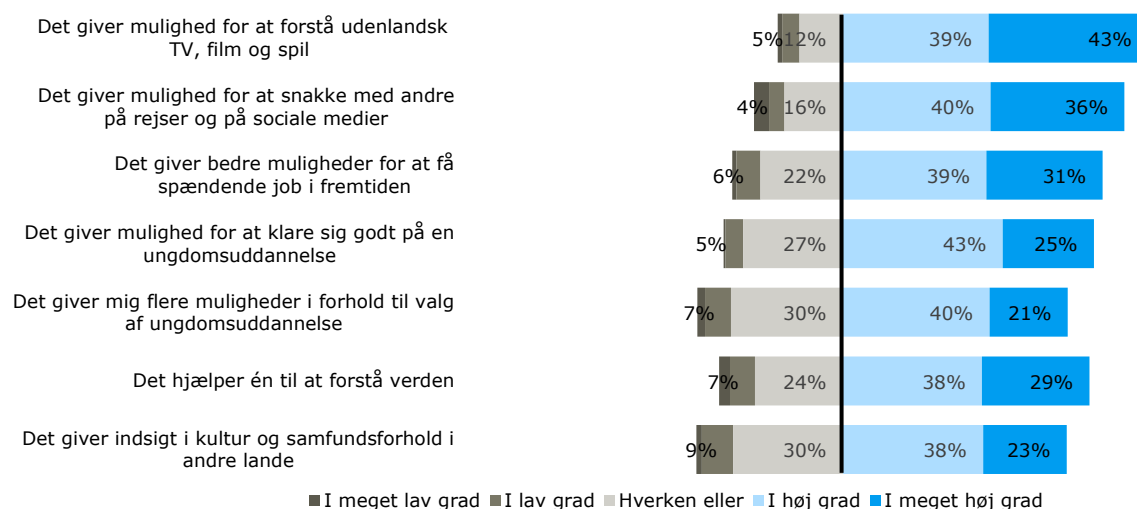
Note: Note: N=220. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Uenig", "Delvist uenig", "Hverken eller", "Delvist enig" eller "Enig" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "Undervisningen i spansk er relevant fordi...". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever.

Figur 7-14 Undervisningen i kinesisk er relevant fordi... (ungdomsuddannelser)

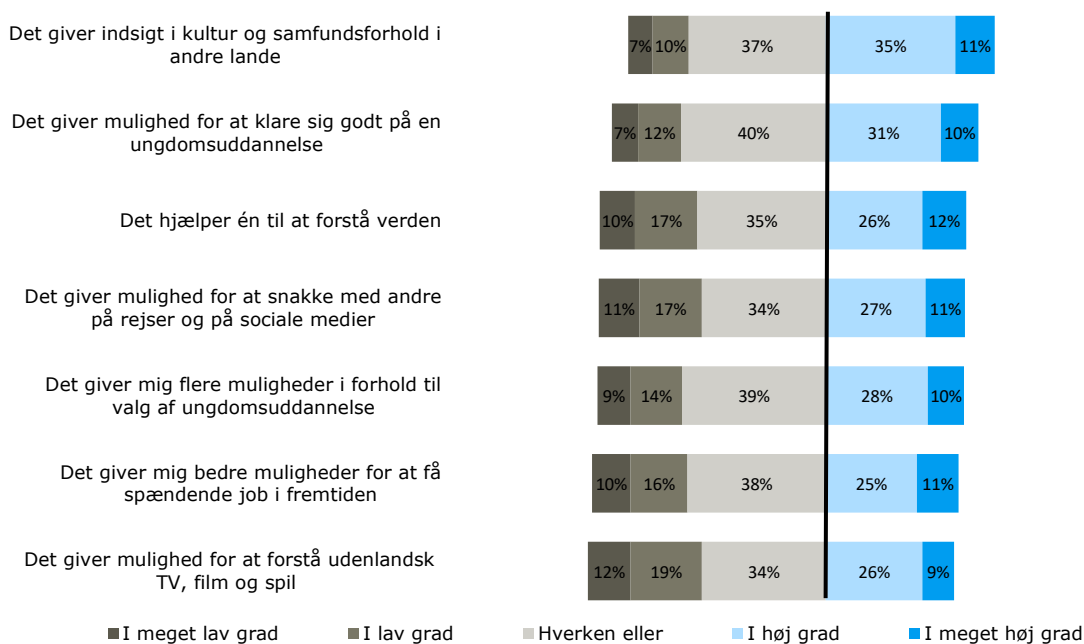
Note: Note: N=37. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Uenig", "Delvist uenig", "Hverken eller", "Delvist enig" eller "Enig" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "Undervisningen i kinesisk er relevant fordi...". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever.

Figur 7-15 Undervisningen i engelsk er relevant fordi... (grundskole)

Note: Note: N=342. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Uenig", "Delvist uenig", "Hverken eller", "Delvist enig" eller "Enig" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "Undervisningen i engelsk er relevant fordi...". Datakilde: spørgeskema blandt grundskoleelever.

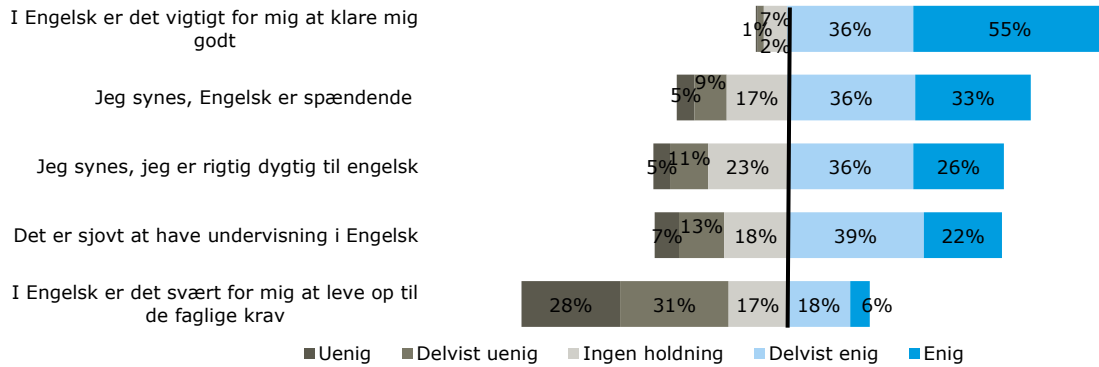
Figur 7-16 Undervisningen i tysk er relevant fordi... (grundskole)

Note: Note: N=334. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Uenig", "Delvist uenig", "Hverken eller", "Delvist enig" eller "Enig" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "Undervisningen i tysk er relevant fordi...". Datakilde: spørgeskema blandt grundskoleelever.

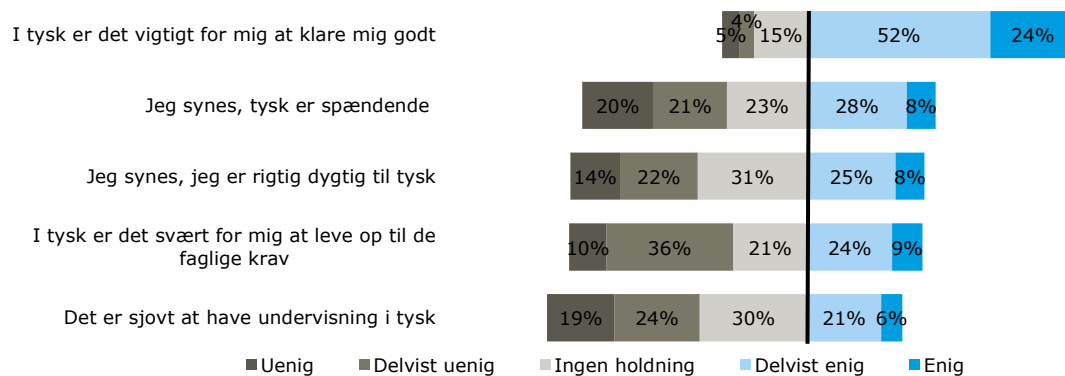
Bilagsfigurer om motivation for læring

Figur 7-17 I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære engelsk: (ungdomsuddannelser)

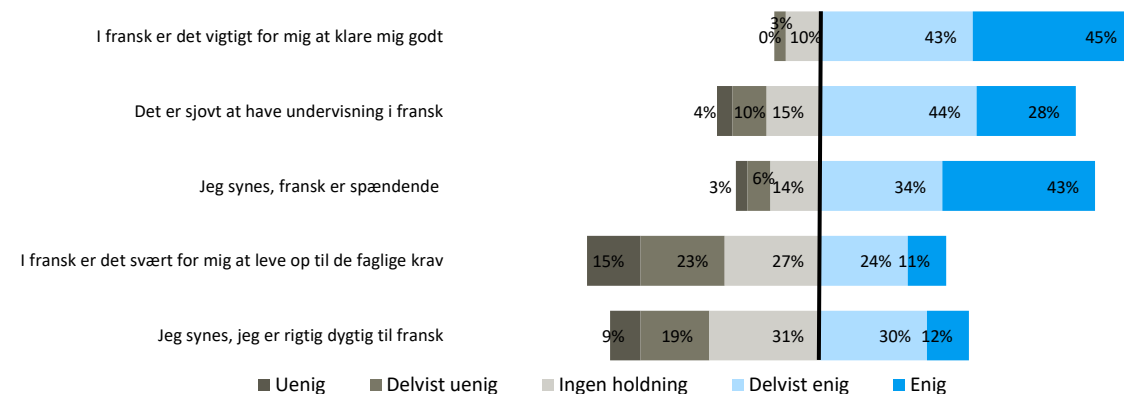
Note: N=374. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Uenig", "Delvist uenig", "Hverken eller", "Delvist enig" eller "Enig" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære engelsk:". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever.

Figur 7-18 I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære tysk: (ungdomsuddannelser)

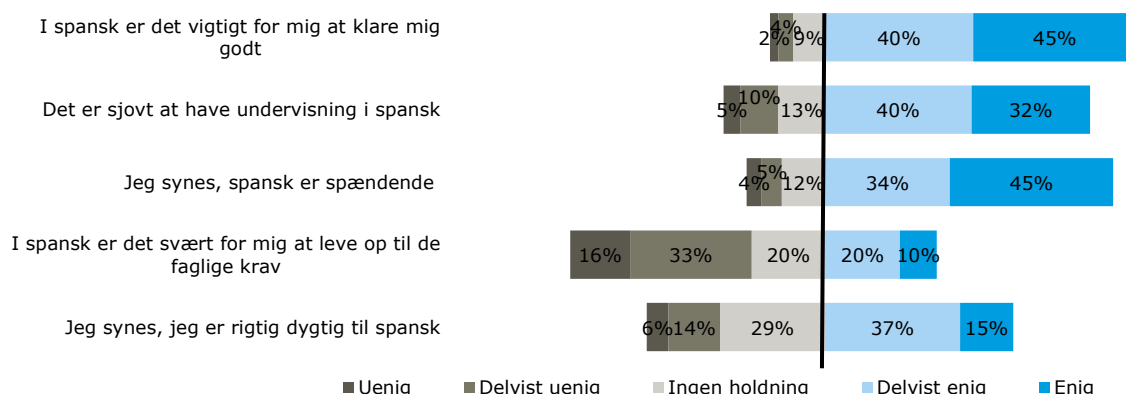
Note: N=225. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Uenig", "Delvist uenig", "Hverken eller", "Delvist enig" eller "Enig" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære tysk:". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever.

Figur 7-19 I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære fransk: (ungdomsuddannelser)

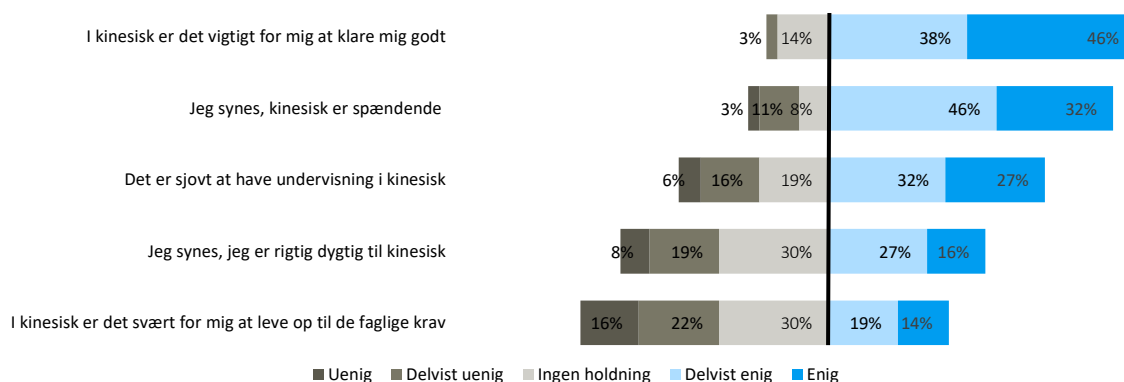
Note: N=94. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Uenig", "Delvist uenig", "Hverken eller", "Delvist enig" eller "Enig" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære fransk:". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever.

Figur 7-20 I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære spansk: (ungdomsuddannelser)

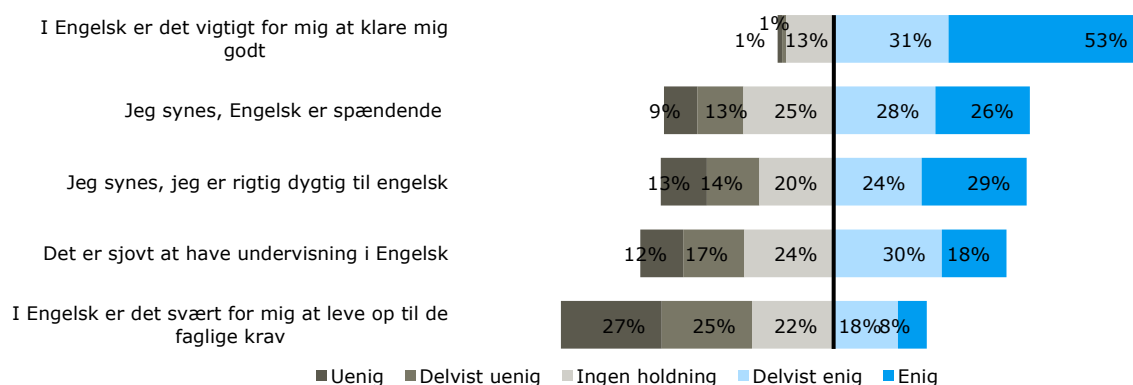
Note: N=220. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Uenig", "Delvist uenig", "Hverken eller", "Delvist enig" eller "Enig" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære spansk:". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever.

Figur 7-21 I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære kinesisk: (ungdomsuddannelser)

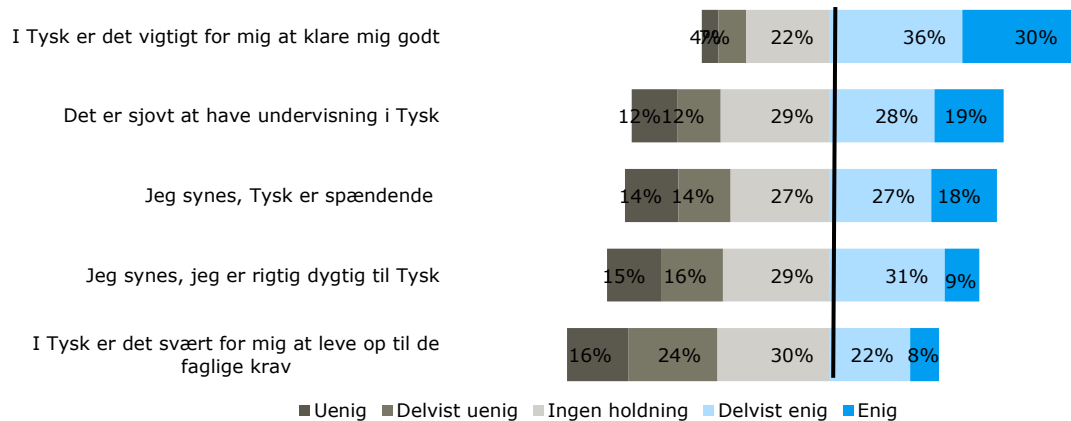
Note: N=37. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Uenig", "Delvist uenig", "Hverken eller", "Delvist enig" eller "Enig" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære kinesisk:". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever.

Figur 7-22 I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære engelsk: (grundskoler)

Note: N=342. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Uenig", "Delvist uenig", "Hverken eller", "Delvist enig" eller "Enig" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære engelsk:". Datakilde: spørgeskema blandt grundskoleelever.

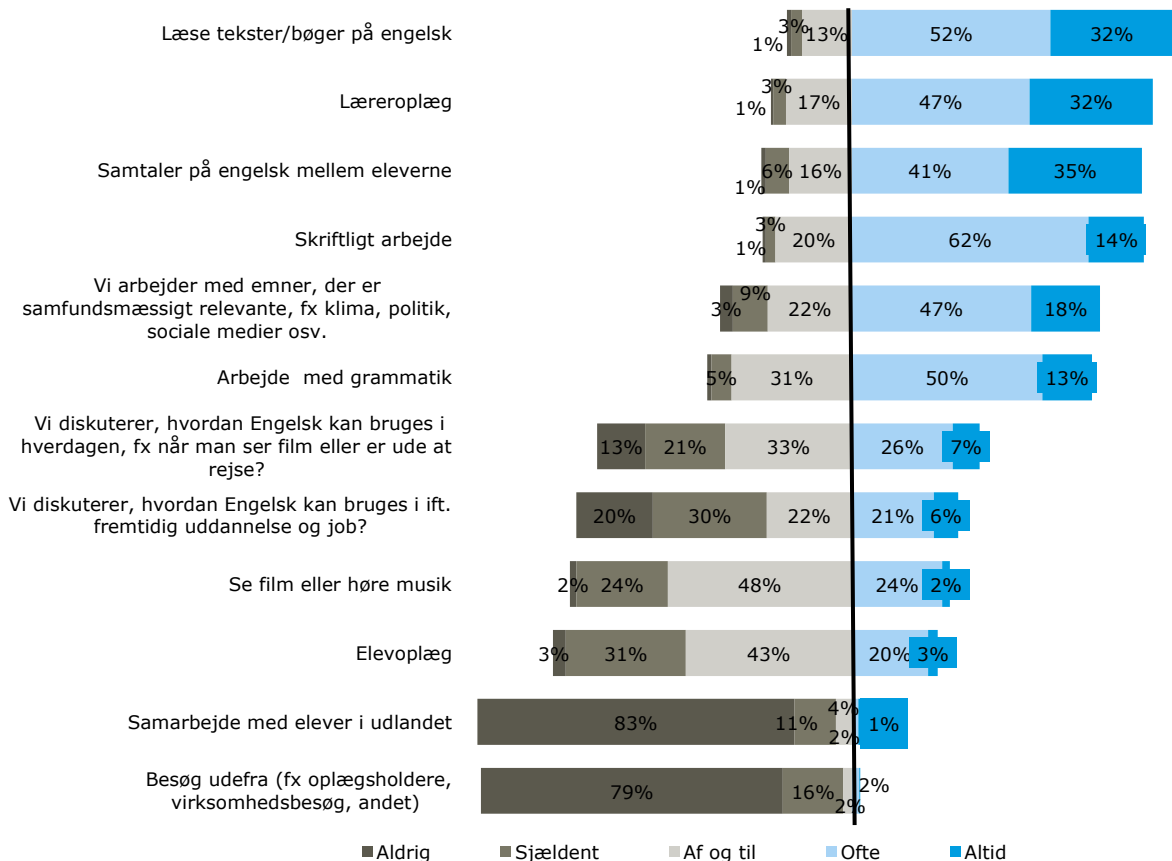
Figur 7-23 I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære tysk: (grundskoler)

Note: N=334. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Uenig", "Delvist uenig", "Hverken eller", "Delvist enig" eller "Enig" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "I de følgende spørgsmål vil vi bede dig om at vurdere din motivation for at lære tysk: ". Datakilde: spørgeskema blandt grundskoleelever.

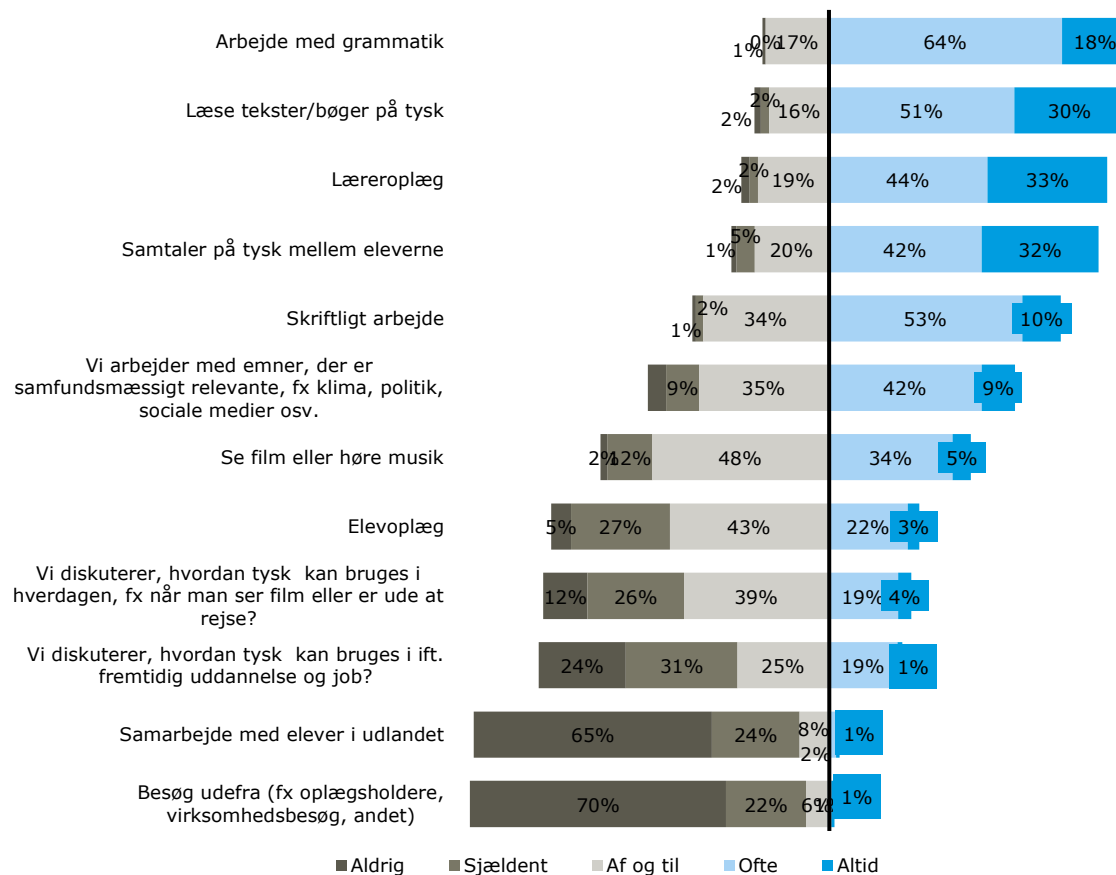
Bilagsfigurer om undervisningen i fremmedsprog

Figur 7-24 Hvor ofte indeholder undervisningen i engelsk følgende? (ungdomsuddannelser)

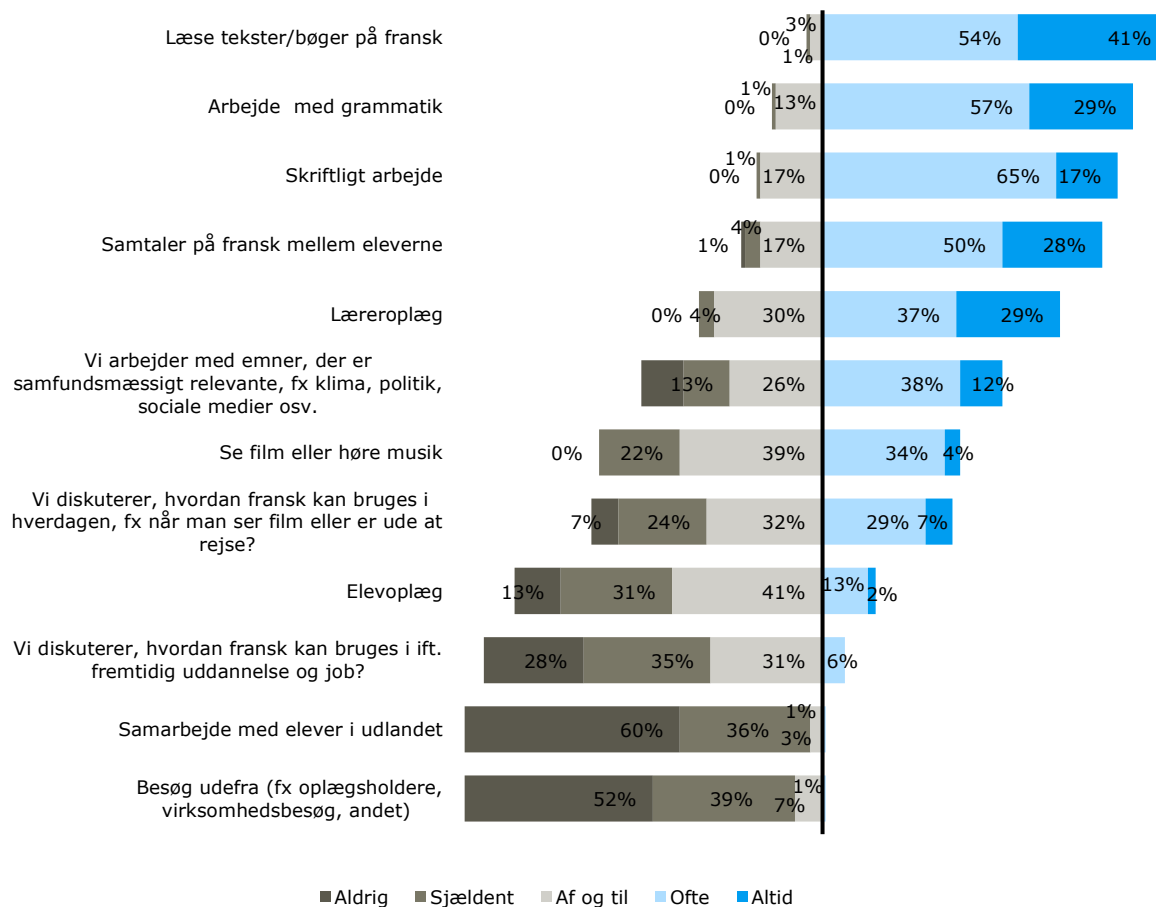
Note: N=374. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Aldrig", "Sjældent", "Af og til", "Ofte" eller "Altid" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "Hvor ofte indeholder undervisningen i engelsk følgende? ". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever.

Figur 7-25 Hvor ofte indeholder undervisningen i tysk følgende? (ungdomsuddannelser)

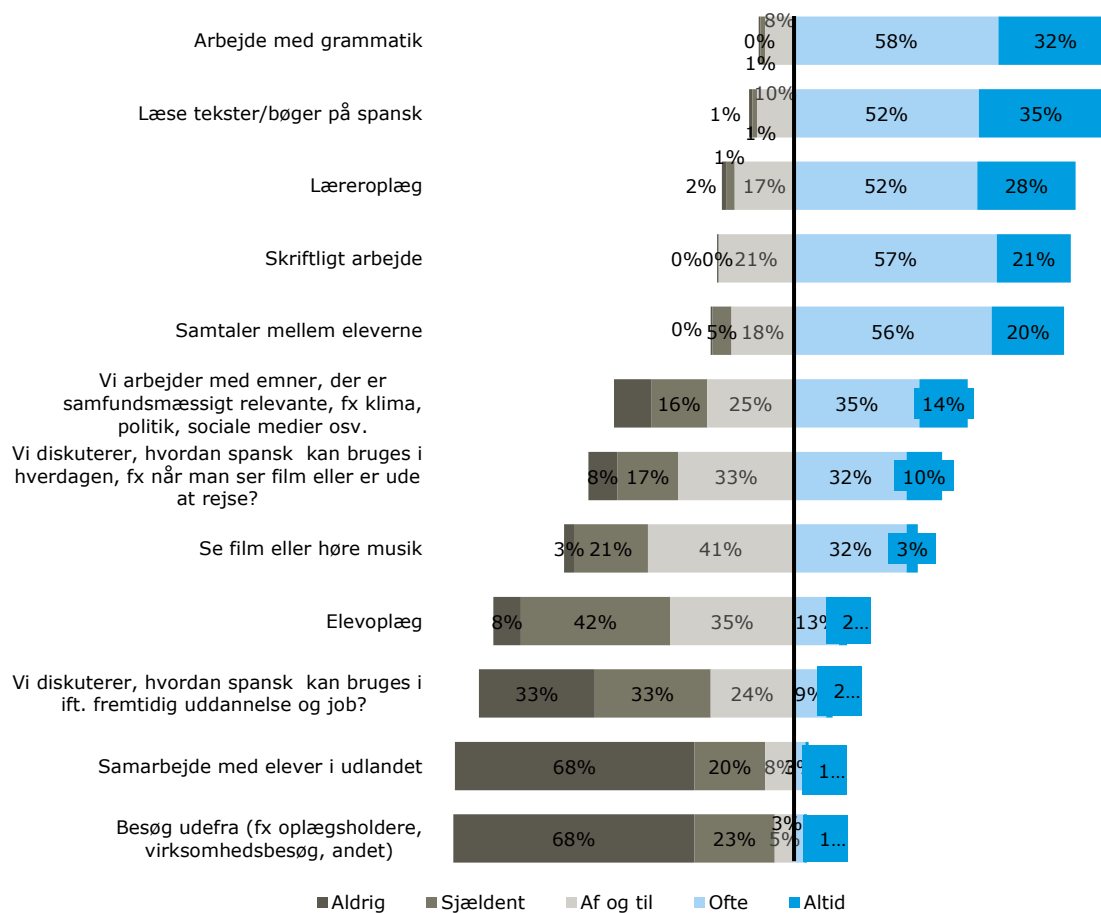
Note: N=225. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Aldrig", "Sjældent", "Af og til", "Ofte" eller "Altid" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "Hvor ofte indeholder undervisningen i tysk følgende?". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever.

Figur 7-26 : Hvor ofte indeholder undervisningen i fransk følgende? (ungdomsuddannelser)

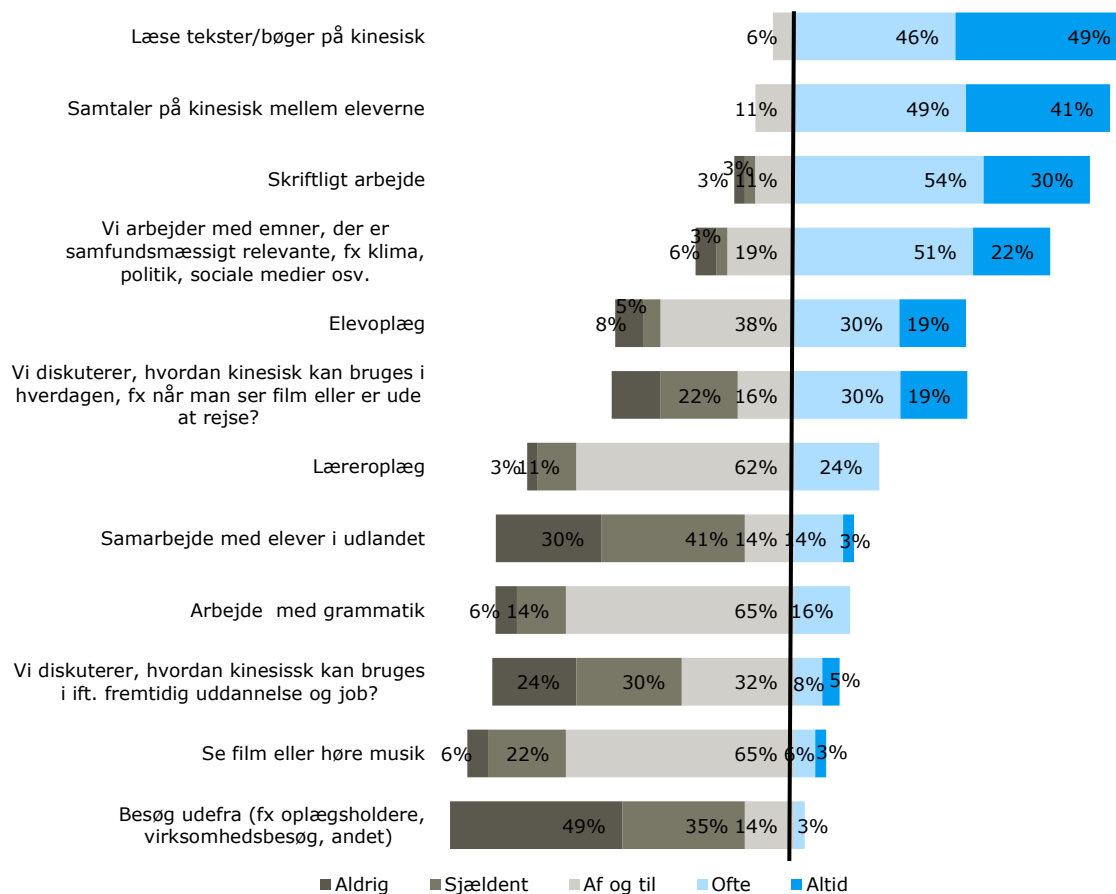
Note: N=94. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Aldrig", "Sjældent", "Af og til", "Ofte" eller "Altid" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "Hvor ofte indeholder undervisningen i fransk følgende?". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever

Figur 7-27 Hvor ofte indeholder undervisningen i spansk følgende? (ungdomsuddannelser)

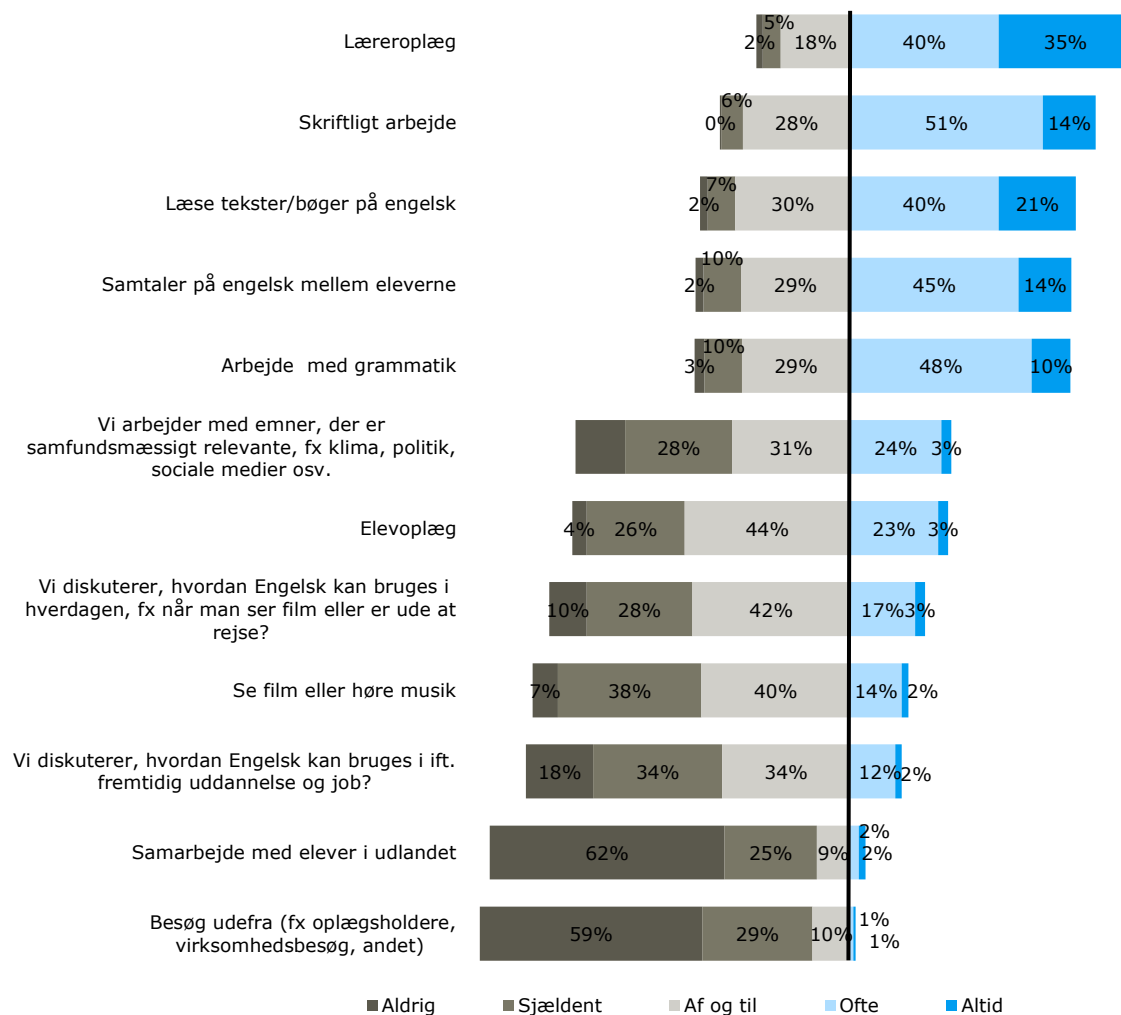
Note: N=220. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Aldrig", "Sjældent", "Af og til", "Ofte" eller "Altid" på en femtrins-skala. Spørgsformulering: "Hvor ofte indeholder undervisningen i spansk følgende?". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever

Figur 7-28 Hvor ofte indeholder undervisningen i kinesisk følgende? (ungdomsuddannelser)

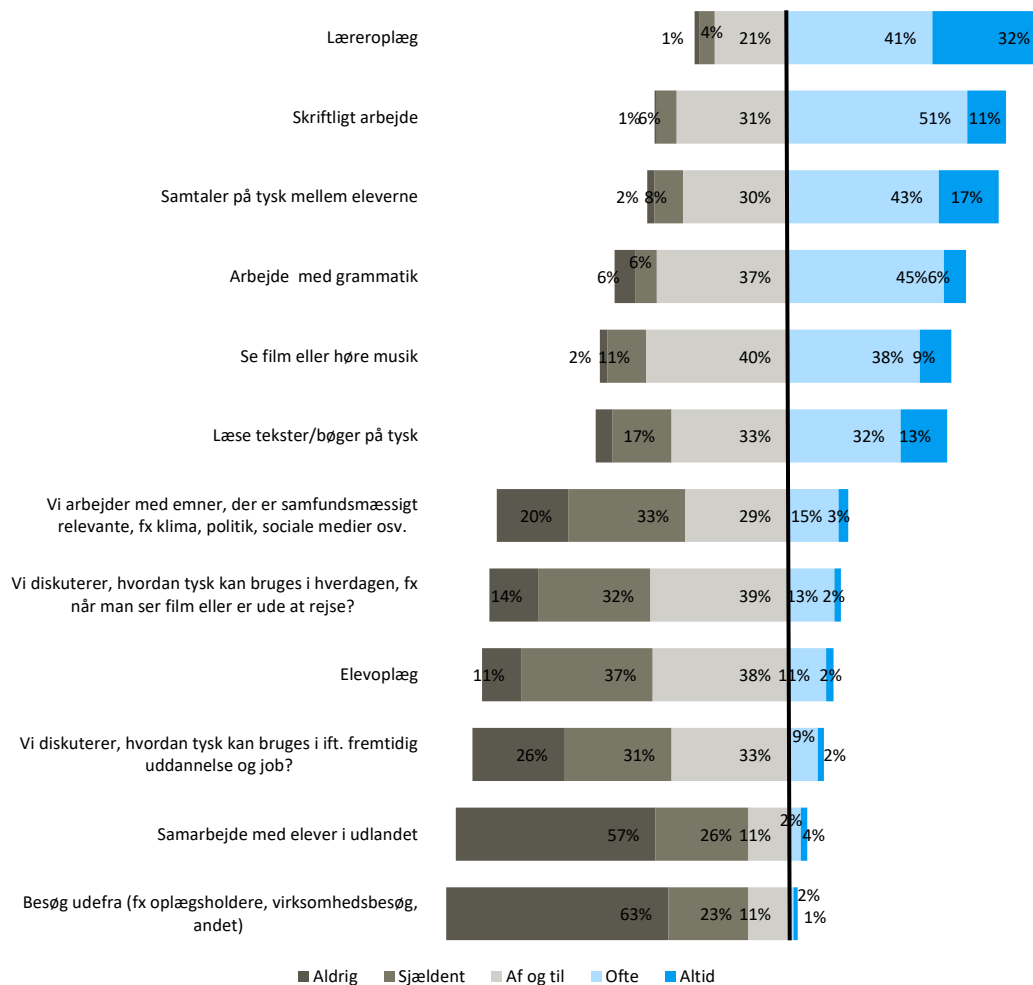
Note: N=37. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Aldrig", "Sjældent", "Af og til", "Ofte" eller "Altid" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "Hvor ofte indeholder undervisningen i kinesisk følgende?". Datakilde: spørgeskema blandt ungdomsuddannelseselever

Figur 7-29 Hvor ofte indeholder undervisningen i engelsk følgende? (grundskole)

Note: N=342. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Aldrig", "Sjældent", "Af og til", "Ofte" eller "Altid" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "Hvor ofte indeholder undervisningen i engelsk følgende?". Datakilde: spørgeskema blandt grundskoleelever

Figur 7-30 Hvor ofte indeholder undervisningen i tysk følgende? (grundskole)

Note: N=334. 'Ved ikke'-svar er sorteret fra. Andel, der svarer "Aldrig", "Sjældent", "Af og til", "Ofte" eller "Altid" på en femtrins-skala. Spørgsmålsformulering: "Hvor ofte indeholder undervisningen i tysk følgende?". Datakilde: spørgeskema blandt grundskoleelever